Ніва

ISSN 0546—1960
ІНДЭКС 36671

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 34 (1580) ГОД XXXI БЕЛАСТОК 24 ЖНІЎНЯ 1986 г. ЦАНА 10 зл

„Бацькаўшчына“ крочыць праз Белавежскую пушчу.

Бацькаўшчына 3

У днях 15-21 ліпеня беларускія студэнты правялі рэйд „Бацькаўшчына-3“. Траса яго сёлета вяла з Гайнаўкі ў Гарадок, а кіравалі ім Валянцін Сельвясюк ды Лёнік Тарасэвіч (ён жа — ініцыятар і арганізатар першай „Бацькаўшчыны“). Паход сваім размахам перавысіў усе ранейшыя такога тыпу мерапрыемствы беларускіх студэнтаў, гэтак прынамсі мне, як удзельніку, здаецца і таго. думаю, хацелі арганізатары.

Рэйд пачаўся ў Гайнаўцы, куды з'ехаліся ўдзельнікі. Кожны з іх атрымаў значок рэйду. Карыстаючы з нагоды, што ў Гайнаўку было склікана пасяджэнне Прэзідыума ГП БГКТ, сустрэліся мы з Праўленнем Таварыства. Спатканне моладзі з кіраўніцтвам ГП прайшло ў атмасферы даволі спакойнай, як на першае таго тыпу спатканне, хаця напружанасць была відавочнай, ды не абыйшлося ўсётакі без узаемных закідаў і засцярог. Сустрэча моладзі з Праўленнем Таварыства гістарычная, між іншым і таму, што прадаваўся на ёй пяты, юбілейны нумар „Сустрэч“, які Яўген Вапа прывёз ноччу проста з Варшавы з друку. Магчыма, што пасля гэтага факту зменяцца адносіны ГП да студэнтаў. Пабачым.

У сераду раніцай усе мы наведалі будынкі, у якіх мае быць створаны Беларускі музей. Тое што мы пачулі і пабачылі — гэта даволі імглістая справа. Вядома, беларуская справа — значыць: цяжкая справа.

Потым наша амаль саракаасабовая група рушыла ў свой маршрут па роднай зямлі. Пад вечар былі мы ўжо ў Нараўцы. Вечарам пры вогнішчы маглі мы паслухаць даклад у вядомага журналіста „Нівы“ Міколы Гайдука. Ён гаварыў пра ўзнікненне беларускага народа на субстраце трох плямён: крывічоў, дрыгавічоў і радзімічаў. Карыстаючы, адначасна, з нагоды, што якраз М. Гайдук ад нейкага часу выконвае абавязкі галоўнага рэдактара „Нівы“, моладзь наша выказала свае меркаванні адносна гэтага часопіса. І тут пасыпаліся пытанні, падзякі, засцярогі, увагі, прапановы. З таго ўсяго найбольш цікавай ды інтрыгуючай і адначасна зусім рэальнай была прапанова, каб „Прысутнасць“ (загаловак) быў на першай старонцы, а „Ніва“ — на трэцяй, значыць „Ніва“ — як дадатак у „Прысутнасці“.

У чацвер, дзвюма трасамі, лесам, цераз пушчанскія вёскі завандравалі мы ў Семяноўку.

(Працяг на стар. 3)

НОВАЕ Ў ДУБІЧАХ

Дубічы Царкоўныя ўзбагаціліся яшчэ адным аб'ектам, які вельмі важны для гаспадароў, — новым будынкам ветэрынарыі. Узведзены ён на тым ускраі вёскі, што ад Чэхаў Арлянскіх. Будова распачалася ў мінулым годзе і, як відаць, адбылася хутка. А яшчэ, побач ветэрынарні, паставілі жыллёвы будынак для персаналу, на чатыры сям'і.

Да гэтага часу ветэрынарня ў нас знаходзілася ў цесным прыватным памяшканні, але і гэтым людзі былі задаволены. Вядома, што галоўную ролю ў ратаванні хворай жывёліны адыгрывае не будынак, а жывы здольны чалавек, добра вывучаны на ветэрынара. У Дубічах было і пакуль ёсць два ветэрынары: Андрэй Кірэйчук і Уладзімір Астапкевіч. Сакратаркаю ў іх — Марыся Сельвясюк, родам з Ягаднікаў, а шафёрам — мясцовы хлопец — Алік Невядомскі. Ён хвацка ездзіць „Тарпанам“, на якім дзень у дзень трэба ж ветэрынару дабрацца ў аддаленыя мясцовасці гміны, каб лячыць — каму хворую карову, а каму і свінню, або, звычайна, даць патрэбную параду на месцы, у канкрэтных умовах.

Ветэрынар Андрэй Кірэйчук паходзіць з-пад Сямяціч. Ён —

(Працяг на стар. 6)

Людзі БГКТ

АБАРОНЦА

У 1946 годзе Уладзіміру Ярошуку было ўсяго 17 год. У той час неспакойна было на Беласточчыне. Рэакцыйнае падполле знішчала, як магло, усё, што было звязана з народнай уладай. Неабходна было яе ратаваць, брацца за зброю і супрацьставіцца ворагам.

Узяўся за гэта просты народ, якога ідэі Ліпеньскага маніфесту ПКВН мабілізавалі на барацьбу. Адданыя людзі ішлі ў міліцыю і, рызыкуючы сваім жыццём, абараналі новы лад. Да іх належыць Уладзімір Ярошук з вёскі Асоўка, што непадалёк Чыжоў. Ён у 1946 годзе быў прыняты ў рады Польскай рабочай партыі.

Пасля кароткай падрыхтоўкі яго накіравалі туды, дзе было найцяжэй, у найбольш небяспечныя мясцовасці. У 1947 годзе, падчас першых выбараў у Сейм ПНР быў ён ужо камендантам міліцыі ў Вышках. Потым служыў у Драгічыне. Усюды, як гэта па-вайсковаму гаворыцца, быў на першай лініі, усюды быў пагрозай для рэакцыі, якая забівала прыхільнікаў народнай улады і здзекавалася над імі.

У студзені 1951 года, у ваколіцы Цеханоўца, заходзіць ён аднойчы з другімі міліцыянерамі ў адну з вясковых хатаў і раптам, зусім неспадзявана, пасыпаліся па іх выстралы. Гіне тады адзін міліцыянер. Пад ногі Уладзіміра Ярошука кінулі гранату, але на шчасце яна не разарвалася. І так смерць заглянула Ярошуку ў вочы. У няроўнай сутычцы тры міліцыянеры мусілі адступіць, але і перапужаная дванаццаціасабовая група ворагаў разбеглася. Потым ён прымаў удзел у ліквідаванні бандаў Гузара і Глушца.

Міліцыя змагалася не толькі з бандамі, але і са звычайнымі рабаўнікамі, зладзеямі, хуліганамі, парушальнікамі спакою і ладу. Ды і цяпер, каб не было міліцыі, грамадскае „дно“ атруціла б хутка наша жыццё.

У гадах 1951-52 У. Ярошук закончыў міліцыйную школу ў Слупску. Нейкі час працаваў следчым у Бельску і Замбрchoве, дзяжурным афіцэрам у Бранску і ў 1975 годзе ў званні падпаручніка адышоў на пенсію як заслужаны дзеяч міліцыі. Узнагароджаны ён Кавалерскім Крыжам Ордэна Адраджэння Польшчы і іншымі адзначэннямі.

Цяпер У. Ярошук мог бы ўжо адпачываць. Але гэта не ў яго характары выключыцца з дзейнага працоўнага і грамадскага жыцця. Ён стаў працаваць на Сямяціцкай абутковай фабрыцы.

(Працяг на стар. 4)

АБ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ І НАЦЫЯНАЛЬНАСЦІ (XXXI)

Шостага ліпеня бягучага года ў Нараўцы было праведзена свята Купалы. На ўскраіне Белавежскай пушчы, блізка рэчкі Нараўкі, сабраліся жыхары навакольных беларускіх вёсак; прыехалі мастацкія калектывы з Гайнаўкі, Ляўкова, Міклашэва, Семяноўкі і самой Нараўкі — усе беларускія.

Мне як старшыні ГП БГКТ прыйшлося выступіць з прамовай, а можа лепш сказаць гутаркай аб характары свята Купалы на беларускіх землях у мінулым. Пасля выступалі калектывы. Вялікае ўражанне зрабіў гайнаўскі, які неспадзяванай зоркай паявіўся некалькі гадоў таму назад на беларускім мастацкім небе і, несумненна, свеціць усё яскравейшым святлом. Як жа ж тут не падзякаваць усім яго ўдзельнікам і галоўным ініцыятарам і арганізатарам Аляксандру Лукашуку і Мікалаю Бушко. Я асабіста гайнаўскі хор слухаю не часцей як раз на паўгода і ўсялякі раз кідаецца ў вочы, а можа лепш сказаць, у вушы ўсё ўзрастаючы ўзровень гэтага калектыву.

Праўда, на калектыў я крыху злосны, бо ўжо некалькі гадоў таму назад запрапанаваў яму да выбару дзве назвы: Паляна, або Рэха з надзеяй, што буду хросным бацькам. Аднак яго члены да сёння ніяк не рэагуюць на маю прапанову. Гэта, зразумела, жарт, а ўсур'ёз яшчэ раз хачацца падкрэсліць, што гайнаўскі хор — гэта гонар для Беларускага таварыства.

Тое ж самае або падобнае трэба сказаць і аб усіх іншых, выступаючых у Нараўцы калектывах. Праўда, яны меншыя, не так як гайнаўскі, манументальныя і ўрачыстыя. Аднак таксама шчырыя, народныя і нашы, беларускія. А беручы пад увагу тое, што дзейнічаюць у вясковых, цяжэйшых, чым гарадскія, умовах, дык патрабуецца ад іх удзельнікаў выключнай працавітасці і ахвярнасці. Зразумела, што калектывы гэтыя не маюць наогул такой прафесійна-інструктажнай апекі, як тыя, што дзейнічаюць у гарадах. Нягледзячы на гэта, вясковыя калектывы прадстаўляюць усё ўзрастаючы ўзровень. Як жа тут не пакланіцца гэтым нашым цудоўным артыстам, якія ствараюць славу беларускай нацыянальнай меншасці ў Польшчы і Беларускаму таварыству.

Вяртаючыся да нараўчанскага фэстына, хачу сказаць, што пасля песень, як у арабскіх казках, пачалі на паляне рассцілацца абрусы, на якіх заквітнелі міскі, напоўненыя закускай, агуркамі, памідорамі, каўбасамі і Бог ведае чым яшчэ. У гэтым жа часе над вогнішчам на жалезным ражне павіс баран. Ніхто не быў пакінуты па-за гасціннымі сталамі. За іх трапіў і я. Сардэчныя жаночыя рукі падавалі закуску, мужчынскія налівалі ў кілішкі. Паплылі песні, пасыпаліся жарты, пачаліся танцы. І так недзе да дванаццатай ночы. А пасля, як па камандзе, усе ўсталі, невядома адкуль паявіліся вянкі з запаленымі свечкамі і вялікі карагод пацягнуўся на рэчку. Хлопцы кінуліся ў ваду і пачалі суправаджаць вянкі на вадзе.

Глядзеў я на гэта ўсё і расло ў грудзях маё сэрца ад радасці і гордасці за наш народ, за яго дабрату, за яго шчырасць і яго прыгажосць. Можа і тысячу гадоў таму назад на гэтай жа паляне нашы далёкія продкі таксама ўшаноўвалі язычаскага Купалу. Прайшлі стагоддзі, змагутнелі дубы, а народнае беларускае сэрца засталося такое ж.

Алесь Барскі

БЕЛАРУСЬ — НЕЧАРНАЗЕМ'Ю

Выпуск універсальнай тэхнікі для асушэння зямель Нечарназем'я асвоіў Мазырскі завод меліярацыйных машын. На трасы адпраўлены вялікія партыі новых кустарэзаў.

Яны больш кампактныя, чым іх папярэднікі, высокаманеўраныя нават на самых забалочаных участках. Машыны здольны ачышчаць плошчы ад дробнай раслінасці, выраўноўваць масівы, аднаўляць рэльеф каналаў.

ДАПАМАГАЮЦЬ КАМП'ЮТЭРЫ

Здольнасць аператыўна перастройвацца на выпуск новай прадукцыі набылі станкі тыпу „апрацоўчы цэнтр“ на Мінскім аўтамабільным заводзе. Тут пачала дзейнічаць аўтаматычная сістэма падрыхтоўкі праграм для такіх комплексаў. Прымяненне камп'ютэрнай тэхнікі прыкметна спрасціла гэты працэс і амаль у дзесяць разоў павысіла прадукцыйнасць працы праграмістаў. Рэзка палепшыліся каэфіцыент зменнасці абсталявання і якасць вырабаў.

Новая тэхналогія поўнасцю выключае памылкі пры складанні тэхнічных заданняў, ліквідаваны прастоі станкоў на карэкціроўку праграм.

НАДЗЕЙНЫЯ ПАМОЧНІКІ

Надзейнымі памочнікамі земляробаў Палесся сталі міжгаспадарчыя пчалярскія аб'яднанні. На дагаворных асновах яны даюць калгасам і саўгасам магчымасць выкарыстоўваць пчол для апылення садоў, агародаў, пасеваў канюшыны і грэчкі.

Больш як 500 пчаліных сем'яў Камянецкага міжгаспадарчага аб'яднання і Брэсцкага пчолагадавальніка „папрацавалі“ ў садзе саўгаса „Рассвет“ Брэсцкага раёна. Для перавозкі вулляў выкарыстоўваліся спецыяльныя трайлеры-кантэйнеравозы.

Цяпер апыляльны „цэх“ перамясціўся на пасевы белай канюшыны. На ўгоддзях гэтай кармавой культуры ў саўгасе „Дняпрабургскі“ Кобрынскага раёна багаты медазбор атрымлівае пчальнік калгаса „Новае жыццё“.

НАВАСЕЛЛЕ ПАСАЖЫРАЎ

Гаспадарамі новага аўтавакзала сталі жыхары і госці Навагрудка. У будынку, які ў многа разоў больш умяшчальны за ранейшы, цэлы этаж аддадзен пад залу чакання. Зручней размешчаны аснашчаныя сучасным абсталяваннем камеры для захоўвання багажу, білетныя касы, добраўпарадкоўваецца сумежная тэрыторыя. Не будзе пуставаць і памяшканне былога вакзала. Пасля капітальнага рамонту тут размесцяцца пакоі адпачынку маці і дзіцяці, кіёскі, буфет.

ПРАКАТ НА ФЕРМЕ

Разнастайныя рэчы — ад пасуды да халадзільнікаў і дзіцячых калясак — выдае жывёлаводам напракат пункт, які адкрыўся на малочнатаварным комплексе калгаса імя Ціміразева Капыльскага раёна. Тут жа прымаюцца заяўкі на завоз трыкатажных, швейных вырабаў і абутку, выклік парыкмахераў і фатографа.

Новая форма сервісу актыўна прыжываецца і ў іншых гаспадарках раёна. Яна эканоміць час вяскоўцаў, дае магчымасць калектыву камбіната бытавога абслугоўвання насельніцтва павышаць прадукцыйнасць працы, перавыконваць планавыя заданні.

„ВЕРШАЛІНСКІ РАЙ“

Мінскае выдавецтва „Мастацкая літаратура“ выпусціла ў аўтарскім перакладзе на рускую мову раман-быль А. Карпюка „Вершалінскі рай“. У ім апісана секта прарока Альяша (Клімовіча), якая ў міжваенны час дзейнічала на Беласточчыне. Твор ярка выражанага антырэлігійнага кірунку.

СПОРТ

Беларусь, РСФСР, Украіна — так выглядае тройка прызёраў прайшоўшага каманднага турніра па вольнай барацьбе ў праграме IX летняй Спартакіяды народаў СССР.

— Вось што значыць, калі адзін за ўсіх, а ўсе за аднаго! — усклікнуў трохразовы алімпійскі чэмпіён Аляксандр Мядзведзь пры падвядзенні вынікаў спаборніцтваў. Тлумачэнне гэтаму простае — саперніки не абышліся без зрываў, а беларускія хлопцы выступілі на рэдкасць роўна і ўпэўнена.

РЭМБАІЗМ

З афіш на рэкламных тумбах злятаюць словы, напісаныя аршыннымі літарамі: „Рыхтуйся да трэцяй сусветнай вайны!“, „Амерыканскі герой Рэмба заклікае цябе!“. Гаворка ідзе аб кінастужцы Галівуда „Рэмба: першая кроў, частка другая“, у якой амерыканскі супергерой, абчапляны зброяй, адпраўляецца ў В'етнам, каб адшукаць там амерыканскіх ваеннапалонных. Туды ж прыбываюць і савецкія афіцэры. На экране буйным планам паказваюць чорныя боты. У палон да „чырвоных“ трапляе Рэмба. Яго дапытвае савецкі падпалкоўнік, які размаўляе з выразным нямецкім акцэнтам. Ён халодны, жорсткі — сапраўдная копія галівудскага садыстаэсэсаўца. „Зверападобныя рускія“ здзекуюцца з Рэмба, прымяняючы электраток, пагражаюць выкалоць яму вочы напаленым да чырвані нажом і таму падобнае. Вось тут амерыканскі супергерой і захапляе гледачоў сваімі натрэніраванымі біцэпсамі: ён без шкадавання крышыць „чырвоных“ налева і направа.

Фільм, як ні парадаксальна зачараваў прэзідэнта ЗША Рональда Рэйгана. Гэта стала вядома пасля таго, калі ён, уражаны кінабаевіком, выпадкова сказаў у пакінуты ўключаным мікрафон: „Я паглядзеў „Рэмба“ і цяпер ведаю, як паступаць з міжнародным тэрарызмам“. Дарэчы, па падліках часопіса „Піпл“, у гэтай 93-мінутнай кінастужцы паказаны 44 забойствы, гэта значыць, у сярэднім адно на кожныя дзве мінуты, не лічачы масавай гібелі людзей ад узрываў.

А якімі крывавымі водбліскамі палае кінабаявік „Чырвоны світанак“, дзе паказана трэцяя сусветная вайна і, вядома ж, рускія, якія ўварваліся ў адзін з гарадоў штата Каларада. Яны бязлітасна знішчаюць жыхароў горада. Мэта ўварвання „чырвоных“ — знішчэнне ЗША.

У кінатэатрах, дзе дэманструецца „Рокі-4“, гледачы аж заходзяцца ў дзікім экстазе, з крыкам і віскам ускідваюць уверх рукі, калі іх кумір баксёр-цяжкавагавік Рокі кідае ў накдаун савецкага баксёра. „Забі, забі Івана!“ — выюць у зале.

Мода, прадыктаваная Рэмба, запаланіла Амерыку. Па ўсёй краіне ствараюцца клубы паклоннікаў забойцы, якія, размахваючы зброяй, зацвярджаюць свой уплыў сярод моладзі. На праблемы і рознагалоссі з ідэалагічнымі праціўнікамі рэмбісты глядзяць выключна праз мушку прыцэла. Рэмбаізм без цяжкасцей упісаўся ў амерыканскі лад жыцця. І нядзіўна. „Узаконенае насілле з'яўляецца неад'емнай часткай нашага спосабу кіравання; яно дапамагае нам ачысціцца ад нашых слабасцей“, — гэта ўрывак з інструкцыі аб характары і мэтах Каліфарнійскага інстытута трэнінгу. Пад гэтай, на першы погляд рэспектабельнай шыльдай хаваецца школа падрыхтоўкі галаварэзаў-камандос, якія выкарыстоўваюцца на падаўленні ў краіне грамадзянскіх пратэстаў і дэмакратычных рухаў. Рональд Рэйган асабіста прымаў актыўны ўдзел у стварэнні і дзейнасці гэтага „інстытута“.

Вашынгтонская адміністрацыя логіку рэмбаізму, які прызнае толькі культ сілы, распаўсюдзіла і на міжнародныя адносіны, на сваю знешнюю палітыку. Хіба ж не па логіцы Рэмба сфабрыкавана і праслаўляецца на ўсе лады злашчасная „дактрына Рэйгана“, што абвяшчае нейкае „права“ ЗША звяргаць непажаданыя ім урады дзяржаў, якія ў Вашынгтоне называюць „пракамуністычнымі“.

Не чым іншым, як рэмбаізмам, які стаў сінонімам неаглабалізму, можна ахарактарызаваць блізарукі і небяспечны для справы міру знешнепалітычны курс стратэгаў Белага дома.

К.Ч.

Бацькаўшчына

(Працяг са стар. 1)

Праходзячы праз беларускія вёскі, студэнты выклікалі сабой неспатыканае, аграмаднае зацікаўленне ды здзіўленне жыхароў. Магчыма, што гэтае нечаканае з'яўленне тут турыстаў, якія спяваюць і гавораць па-свойму, быў бадай найбольшай падзеяй на працягу доўгіх гадоў.

Памятны здымак групы „Белавежа-3" каля Гайнаўскага беларускага ліцэя перад паходам па родным краі.

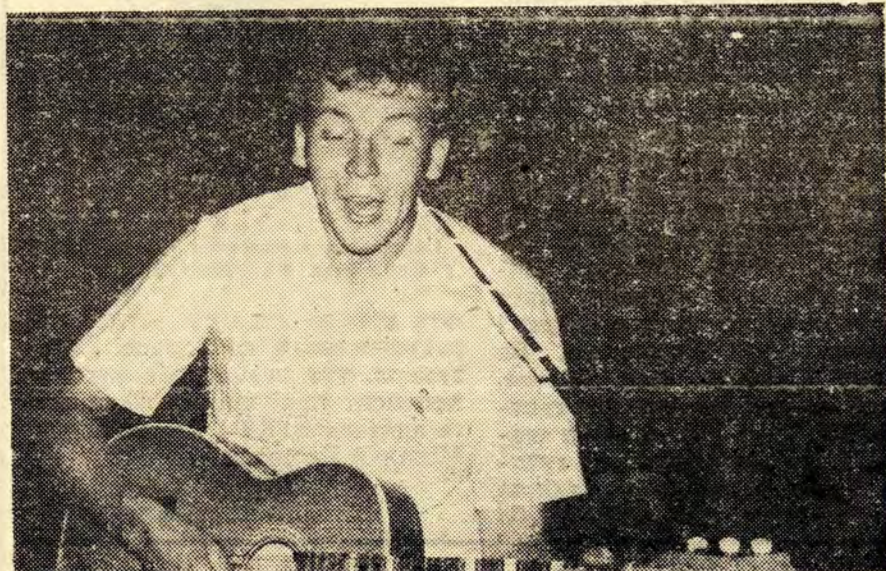
У Семяноўцы чакаў нас тэатр „Парнас", які, хаця не зусім у поўным складзе, змог усё ж выступіць перад студэнтамі. Пасля гэтага прысутныя заслухалі даклад Юркі Ляшчынскага пра ксяндза В. Гадлеўскага. Многім, якія, зразумела, хацелі таго, дакладчык адкрыў вочы на некаторыя падзеі з беларускай гісторыі, якія ўсё ж трэба ведаць свядомай беларускай моладзі. З тае прычыны, што пара была даволі позняя, дыскусію пераклалі на вечар наступнага дня. І сапраўды, у пятніцу вечарам, пры вогнішчы, ля ракі Нараў, непадалёк вёскі Лука Юрка Ляшчынскі адказваў на пытанні. Дапамагаў яму Валянцін Сельвясюк, які прадставіў умовы жыцця і дзейнасці беларускіх патрыётаў у абставінах акупацыі Беларусі гітлераўцамі. Кс. Гадлеўскі, як вядома, быў забіты немцамі ў канцы снежня 1942 года.

Пры гэтым жа вогнішчы, ужо крыху пазней, пачалося вывучэнне ды супольнае спяванне беларускіх песень. Хаця некалькіх нашых сяброў адсутнічала — гэты вечар быў бадай што найпрыгажэйшым з усяго рэйду.

У суботу маршрут прывёў нас у Міхалова, даўней Нізбодку. Амаль 25 кіламетраў мы прайшлі вясёлай і згоднай групай. Людзі ў вёсках, дзе мы пабывалі, выносілі нам садавіну, ежу, праяўляючы гэтым сваю ветлівасць і гасціннасць, такую яшчэ нядаўна ўласцівую беларусам паўсюдна. У Міхалове сустрэліся мы з Сакратам Яновічам, які спецыяльна прыехаў, каб расказаць нам пра выдатных беларускіх сыноў Беласточчыны. Сапраўды было іх нямала, шкада толькі, што недастаткова аб усіх іх сёння памятаюць. А варта, трэба. Далейшая, спеўная частка вечара пачалася патрыятычнымі песнямі да слоў бел. паэтаў, якія выканалі надта прыгожа сёстры Аня і Ірына Гаданчук з Гданьска.

Нядзеля была апошнім днём рэйду. Маршрут — усяго толькі дзевяць кіламетраў, бо з Міхалова ў Гарадок. Яго прайшлі ўсе, нават тыя з моцна абалелымі нагамі. А жыхары Гарадка прынялі нас сваёй славутай беларускай гасціннасцю. Вечарам таго дня ўсе разам, і беларускія студэнты і мясцовая моладзь ды старэйшыя з ваколіцы, разам больш за сто асоб расклалі аграмаднае, але, на жаль, развітальнае вогнішча. Пры бляску полымя выпускніца Кафедры беларускай філалогіі Варшаўскага універсітэта Марыля Базылюк пазнаёміла прысутных з асобай слаўнага, хаця надоўга забытага, жыхара Гарадка, нашаніўца М. Арла, фрагмент верша якога быў моттам лістоўкі-запросін на гэты ж рэйд. Варта яшчэ заўважыць, што далейшы сваяк Сцяпана Пятэльскага (інакш М. Арла), Яўген Пятэльскі, студэнт Беластоцкай палітэхнікі, ішоў з намі ў першай групе пад канец рэйду.

Вогнішча закончылася амаль на світанку, а раніцай мы раз'ехаліся кожны ў свой бок. І так, у панядзелак закончыўся чарговы рэйд „Бацькаўшчына". Паход пакінуў у нас, удзельнікаў, і ў спатканых людзей шмат уражанняў, успамінаў, якія надоўга застануцца жывым следам гэтых шасці супольных дзён. Большасць з нас завязала між сабой новае, сардэчнае сяброўства, узмацніла ранейшае, але і, на жаль, на вялікі жаль, дружба паміж некаторымі намнога пахаладнела, а то і парвалася. Крыху шкада, што некаторыя з нас не зусім разумеюць ідэю такога рэйду. Справа не толькі ў тым, каб адпачыць, правесці весела час у сяброўскай кампаніі, бліжэй пазнаёміцца. Ідэя рэйду — гэта таксама дакладнейшае спазнанне ўсяго роднага: гістарычнай і літаратурнай спадчыны, сцэментаванне на ўсіх магчымых асновах як найбольшай колькасці моладзі. Ну і тое, каб пачаць, нарэшце, не толькі гаварыць па-беларуску, але і па-беларуску думаць. Так прынамсі мне здаецца.

Немагчыма прадставіць „Бацькаўшчыну" без песень Міраслава Пякарскага.

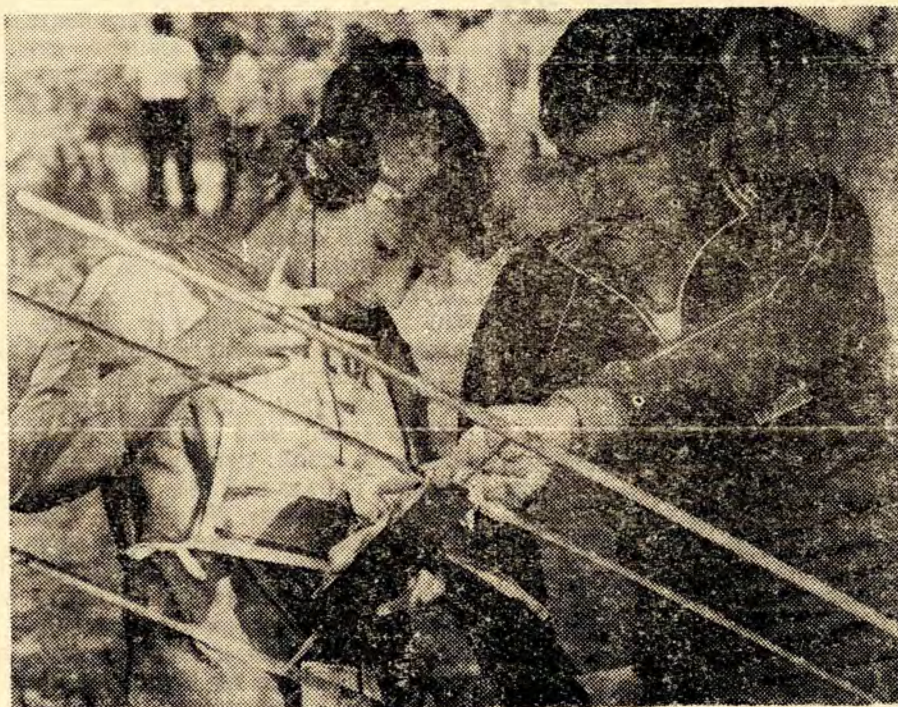
Удзельнік гэйду „Бацькаўшчына-3".
Фота Л. Тарасэвіча

БРАТЭРСТВА І ДРУЖБА

25 ліпеня г.г. жыхары Гайнаўкі і Белавежы прывіталі ўдзельнікаў 14 міжнародных спаборніцтваў у радыёпеленгацыі (радыёразведцы). Спаборніцтвы праводзіліся ў днях 24-30 ліпеня пад лозунгам „Братэрства і дружба". Спартыўнае мерапрыемства арганізавала Ліга абароны краіны. Старшынёй ганаровага камітэта быў І сакратар ВК ПАРП Уладзімір Каладзеюк, а членамі камітэта, між іншымі, старшыня ГП ЛОК — генерал дывізіі Зыгмунт Гушча і шэф сувязных войск — генерал брыгады Генрык Андрацкі. Стартавалі атрады з Балгарыі, Карэйскай Народна-Дэмакратычнай Рэспублікі, Манголіі, Чэхаславакіі, ГДР, Венгрыі, Савецкага Саюза і Польшчы. Кожная рэпрэзентацыя налічвала 15 чалавек у групах: хлопцы 16-18 год, мужчыны — 18-25 год і жанчыны.

Упершыню такія спаборніцтвы пачаліся праводзіцца ў 50-я гады. Першае такое мерапрыемства адбылося ў 1958 годзе ў Сувалках, а ў 1976 годзе ў Супраслі.

Як выглядаюць спаборніцтвы?

Люба Раманова і трэнер савецкай рэпрэзентацыі Рыхард Пултур.

У лесе размяшчаюцца 5 добра замаскіраваных радыёстанцый, якія можна заўважыць голым вокам толькі з адлегласці 3 метраў. Працуюць яны аўтаматычна наперамен 1 мінуту, кожная ў іншай частотнасці. Удзельнік спаборніцтва намярае радыёперадатчык спецыяльнай прыладай — пеленгатарам. У яго ёсць таксама компас і карта з намечанымі перашкодамі ў лесе. Спартсмен павінен як найхутчэй знайсці радыёстанцыю — выбраць найкарацейшую простую дарогу да ўсіх 5 перадатчыкаў. Станцыі знаходзяцца ў адлегласці 750 метраў адна ад другой, але бывае, удзельнік спаборніцтва бегае ў лесе 12-15 кіламетраў. Апрача радыёразведкі ўдзельнікі змагаюцца ў стральбе і кідаюць гранатай. Вартасць гэтых спаборніцтваў у тым, што спалучаюць яны веданне электроннай тэхнікі, тапаграфіі і бег у цяжкіх умовах.

25 ліпеня, пасля складання вянка на ваенных могілках, удзельнікі спаборніцтваў перайшлі на стадыён у Гайнаўцы, дзе ўжо іх чакалі жыхары Гайнаўкі, турысты. Спартсменаў прывіталі, між іншым, ген. дывізіі Зыгмунт Гушча, ваявода Мар'ян Гала, сакратар ВК ПАРП Тадэуш Тшаскоўскі, старшыня ВП ЛОК Аляксандр Чуж. Пасля парада атрадаў, з багатай праграмай выступілі бельскія „Васілёчкі" і „Падляшскія зязюлькі".

У суботу праводзіліся спаборніцтвы ў канкурэнцыі 3,5 МГц, у нядзелю стральба і кіданне гранатай, а ў панядзелак спаборніцтвы ў канкурэнцыі 144 МГц. У праграме мерапрыемства быў час таксама і на большыя прыемнасці — вогнішча, зялёны кулік, знаёмствы з Белавежай і Гайнаўкай.

Удзельнікі мерапрыемства азнаёміліся таксама з дасягненя-

(Працяг на стар. 4)

(Працяг са стар. 1)

АБАРОНЦА

Ён таксама грамадскі кіраўнік Сямяціцкага раённага штаба ОРМО і належа сочыць за ладам і парадкам. Апрача таго з 1980 года У. Ярошук актыўна дзейнічае ў Сямяціцкай прысуднай калегіі. Кары таксама выхоўваюць людзей.

Уладзімір Ярошук ужо на працягу двух год старшыня гарадскога гуртка БГКТ у Сямяцічах. Нягледзячы на тое, што ў Сямяцічах шмат жыве беларусаў, трэба іх асмельваць да публічнага карыстання роднай мовай, да незатойвання свайго нацыянальнага паходжання. Неабходна заахвочваць да дзейнасці ў гуртку БГКТ, які яшчэ не заняў належнага яму значэння ў горадзе. Але ў сямяціцкіх бэтэкатоўцаў вялікія планы. Адзін з важных крокаў іх рэалізацыі — гэта ўтварэнне пры Сямяціцкім доме культуры беларускага харавога калектыву пад мастацкім кіраўніцтвам музыканта, настаўніцы Галены Шчыгол. Цяпер ён працуе з людзьмі, якія будуць папулярызаваць песню і перш за ўсё беларускую. Ва ўмовах Сямяціч гэта баявое, вельмі важнае заданне для гуртка БГКТ. Гэта яго экзамен сталасці. І тут роля старшыні гуртка і ўсяго праўлення павінна быць асабліва настойлівай, бо

Старшыня гарадскога гуртка БГКТ у Сямяцічах Уладзімір Ярошук.

гэта важны крок у будаванні нацыянальнай свядомасці. Зразумела, тут неабходная таксама дапамога праўлення Сямяціцкага аддзела БГКТ і яго старшыні Мікалая Косцюка.

Міхась Хмялеўскі
Фота аўтара

„ПАРНАС" У ГАЦЬКАХ

Клуб „Селяніна" ў Гацьках вядзе Іяланта Мельнічук. У гэтым клубе адбываюцца ўсялякія гадавінныя святы, а таксама асветныя і культурныя імпрэзы. Прыязджаюць сюды з гутаркамі лекары з Бельска або іншыя, патрэбныя вёсцы, спецыялісты. У гэтым клубе пабываў таксама і паэтычны тэатр „Парнас", на спектакль якога сыйшлося шмат людзей. І не дзіва, уся яго праграма з твораў „белавежцаў", гэта значыць, нашых пісьменнікаў і паэтаў. Пасля тэатрык „Парнас" быў запрошаны на Купалле, якое адбывалася ў зорную ноч над Нарвай каля Войшак.

А. Гаўрылюк

(Працяг са стар. 3)

БРАТЭРСТВА І ДРУЖБА

мі і грамадска-гаспадарчай сітуацыяй нашага рэгіёна. У аўторак дэлегацыі пабывалі на розных заводах Беластока. Балгары пайшлі наведаць Гуту Шкла, чэхі — Мэблевую фабрыку, карэйцы былі ў „Біруне", венгры — у „Фастах", ГДР — у „Агнеллі", манголы — на Мясным камбінаце, палякі ў „Пакполі" і „Ухвытах", а савецкая дэлегацыя на электроннай фабрыцы „Унітра-Бязэт". На жаль, у савецкай групе не было моладзі з Беларусі. Найбольш было маладых радыёаматараў з Латвіі. Усе яны выйгралі рэспубліканскія і ўсесаюзныя спаборніцтвы і для іх прыезд у Белавежу быў узнагародай.

Спартсмены-радыёаматары — гэта вясёлы, дружны, шчыры народ. Цераз свае кароткахвалевыя станцыі яны ўстанаўляюць кантакты з цэлым светам. Гэта сяброўскія сустрэчы ў эфіры. А сустрэчы „вока ў вока" яшчэ больш прыемныя і ўзбагачаючыя. Малады працаўнік „Бязэту", таксама радыёаматар, які прымаў удзел у спаборніцтвах, паказаў мне каля сотні значкоў, якія падарылі яму новыя калегі. Ён вадзіў сваіх новых сяброў па Беластоку, паказваў, што здолеў і што паспеў паказаць — так мала было ўжо часу. Пад вечар усе паехалі ў Белавежу на заканчэнне мерапрыемства — уручэнне медалёў, кубкаў і дыпломаў.

Сярод жанчын на першым месцы былі дзяўчаты з СССР. на II — з Польшчы, на III — з ЧССР. Мужчыны: I — СССР, II — Польшча, III — Балгарыя. Хлопцы: I — Польшча, II — Карэя, III — СССР.

У гэтых спаборніцтвах была паважная ідэйная накіраванасць. Падрыхтоўкай моладзі да абароны краіны мы рыхтуем яе да абароны міру. Умацоўваецца супрацоўніцтва, дружба і здаровае спаборніцтва паміж маладымі.

Міра Лукша
Фота Здзіслава Лянкевіча

МАЛІННІЦКАЯ СПАРТАКІЯДА

З нагоды Свята Адраджэння Польшчы, у Малінніках адбылася маладзёжная спартакіяда, якую арганізавалі арлянскія гмінныя ўлады. У гэтай мнагалюднай імпрэзе прымалі ўдзел спартсмены ажно з сямі навакальных гурткоў ЛЗС, усіх — 168 чалавек, а ў іх ліку дваццаць дзяўчынак.

У стральбе з кбкс найлепшым аказаўся Генка Дораш з Малціннікаў, а затым Славік Мойсік з Кошкаў і Антось Шымчук з Грэдалёў. На першае месца ў суме выйшлі Маліннікі (215 пунктаў), а за імі — Кошкі (189 пкт.) і Спічкі (154 пкт.). У спаборніцтве гэтак званых лётак для дзяўчат найлепшай была Марыся Бобіш з Маліннікаў, а за ёю — Крыся Кулік з Пашкоўшчыны і Валя Раманюк з Кашалёў. Сярод хлопцаў — у падыманні гіры вагою семнаццаць з паловаю кг непераможным стаў Мікалай Хвашчэўскі з Пашкоўшчыны, а за ім — Дзімітр Герч з Маліннікаў і Вяслаў Шымчук з Грэдалёў.

Паводле канчатковых падлікаў найлепшых вынікаў дабіліся малінніцкія спартсмены, набіраючы 308 пунктаў (ачкоў); Кошкі задаволіліся 284 ачкамі, грэдалёўцы — 213цю, кашалёўцы — 200, а Спічкі — 180. Слаба выйшла местачковая Орля, усяго 110 ачкоў набраўшы, і Пашкоўшчына — 100.

Суддзямі былі Міраслаў Рошчын і Вячаслаў Кулік.

Андрэй Гаўрылюк

ШЛЯХАМ ГАДОЎ

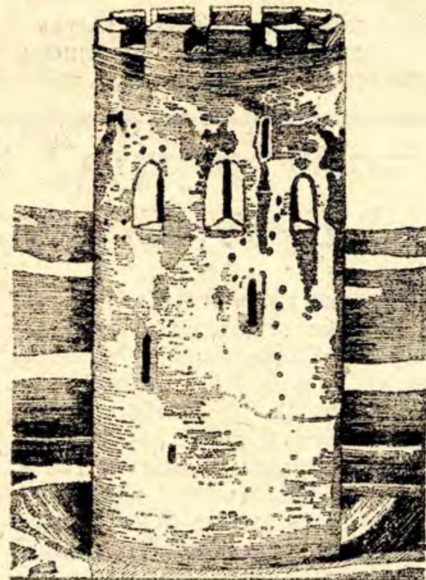
ВЯЛІКАЕ ЗМАГАННЕ І СУСЕДСКАЯ ГРЫЗНЯ

Трайдэн аказаўся дастойным прадаўжальнікам сваіх найлепшых папярэднікаў на навагрудскім вялікакняскім пасадзе ў пабудове магутнасці Вялікага княства Літоўскага. Ён быў здольным і энергічным военачальнікам: пад яго правадырствам не толькі пераможна былі адбіты нашэсці татарскіх ордаў і падняволеных ім галіцка-валынскіх князёў, зведзены рахункі з Малапольшчай, але і дадзены адпор націску крыжакоў на прускія, яцвяжскія і літоўскія землі.

У 1277 годзе яцвяжскі князь Скоманд узначаліў вялікую як на тыя часы чатырохтысячную армію і рушыў на крыжацкія крэпасці над ніжнім цячэннем ракі Віслы — у Хелмскую зямлю. Як адзначае тагачасны крыжацкі храніст, у Скомандавай арміі было таксама „мужнае войска з Літвы", у якое, несумненна, увахoдзілі таксама беларускія воі з Гарадзеншчыны, накіраваныя пасля пераможнай абароны Горадні ў дапамогу яцвягам самім Трайдэнам. Паход быў удалы — крыжакам былі нанесены значныя шкоды. Зрэшты, дагэтуль нашы ваяўнічыя паўночныя суседзі — яцвягі — вельмі часта хадзілі помсціцца на крыжаках — яны ваявалі аж каля сённяшніх Торуня, Эльблонга, Любавы, Барташыц.

Аднак наступ крыжакоў на прускія, яцвяжскія, жамойцкія землі няспынна павялічваўся. У 1279 г. крыжакі на чале са сваім вялікім магістрам (майстрам) Эрнестам правaліся аж да старадаўняй Рынгольдавай сталіцы Кернава. Аднак у бітве пад сценамі гэтай крэпасці войскі Вялікага княства Літоўскага на чале з Трайдэнам разграмілі ўшчэнт крыжакоў, загінуў таксама вялікі магістр Эрнест. І ў гэтай бітве выдатную ролю адыграла беларускае воінства, асабліва з Лідчыны, Навaградчыны і Гарадзеншчыны, значыць — і нашыя продкі з сённяшняй Аўгустоўшчыны, Дуброўшчыны, Сакольшчыны. У наступным годзе яцвяжскія атрады з удзелам Трайдэнавых вояў ударылі на захопленую крыжакамі прыморскую Самбію (паўночная частка сённяшняй Калінінградскай вобласці РСФСР — М. Г.). Аднак Трайдэну не ўдалося ўз'яднаць з Вялікім княствам Літоўскім разрозненых і варагуючых паміж сабою князькоў Прусіі, Барціі, Яцвягіі і іншых балтыйскіх земляў і стварыць моцны супрацькрыжацкі фронт. Вялікую знішчальную ролю адыграла ў гэтай справе крыжацкая дыпламатыя, якая не шкадавала золата і абяцанак, каб толькі не дапусціць да паўстання такой каліцыі. З кожным годам мацнеў крыжацкі наступ і з кожным годам слабелі сілы прусаў, бортаў і яцвягаў. Урэшце ў 1283 годзе апошні незалежны яцвяжскі кунігас-князь Скурдо на чале вояў, жанчын, дзяцей і старэчаў, з усім, што можна было ўзяць з сабой, пакінулі родную зямлю і падаліся за Нёман, у Вялікае княства Літоўскае. Мабыць таксама, як папярэдне прусы і борты, знайшлі яны прытулак на Гарадзеншчыне і Слонімшчыне. Ратуючыся ад крыжацкай няволі, рэшта яцвягаў таксама разбеглася на Мазоўша ды Пабужжа і Панароўе.

Трайдэн прадбачваў трагічны канец змаганняў гэтых паўночна-заходніх суседзяў Вялікага княства Літоўскага і пайшоў на збліжэнне з Мазоўшам — натуральным саюзнікам у барацьбе супраць наступу крыжакоў на ўсход. У 1279 г. ён выдае сваю дачку Гаўдэмунду за князя плоцкага Баляслава. Гэта выдатна ўзмоцніла саюз Плоцка з Навaградкам, але адначасова на

Абаронная вежа ў Камянцы каля Белавежскай пушчы. Збудаваная ў 1276 годзе. Готыка. Графіка У. Петрука 1986 г.

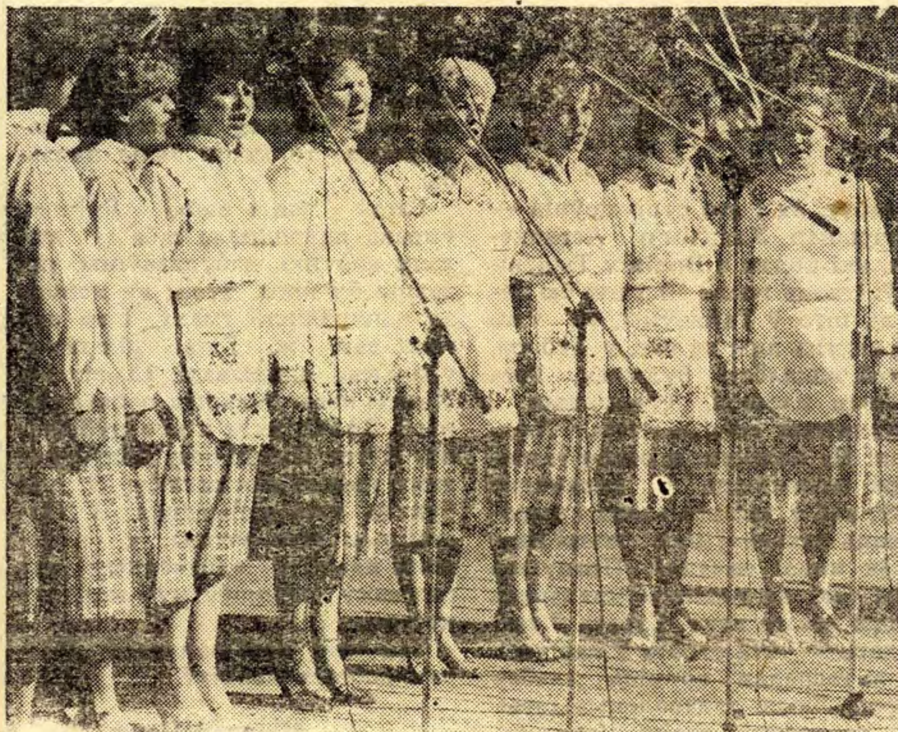
сцярожыла князёў галіцка-валынскіх. Крыжацкая дыпламатыя таксама не спала ў шапку і яна, мабыць, заахвоціла князёў галіцка-валынскіх умяшацца ў сямейныя спрэчкі паміж Баляславам і яго братам Конрадам, князем на Чэрску, за бацькаўшчыну.

На бок Баляслава сталі князі польскія Лешка Чорны і Уладзіслаў Лакетак, а за Конрадам усталі князі галіцка-валынскія. Аб'яднаныя іхнія дружыны — Юрыя Львовіча, князя холмскага і Уладзіміра Васількавіча,

НАРАЎЧАНЕ Ў НАРВЕ

Дзень 21 ліпеня быў пахмурным, ішоў дробны дождджык. Па запрашэнню Гміннага асяродка культуры з Нарвы рыхтаваўся паехаць туды мастацкі калектыў з Нараўкі. І тут здарылася нечаканае — па розных прычынах палова нараўчанскіх спявачак не змагла выехаць на выступленне. Узнікла сумятня! Што рабіць? Усё такі невялікая група іх, разам з гармяністам Мікалаем Варанецкім, вырашыла ехаць, аднак, у Нарву і даць там канцэрт.

І вось яны ў Нарве. Ужо на сцэне стаяць. Пасля першай беларускай песні ўсе адчулі, што будзе толк. Публіка рэагавала добра, харысткі заспявалі далей дружна і зладжана, адважна, як бы тут цэлы вялікі хор быў. А гэта былі: Вольга Закройшчык, Аліна Кабац, Галена Казёл, Валянціна Панкоўская, Зінаіда Пацэвіч.

Нараўчанкі падчас выступлення на Свяце Беларускай Культуры ў Беластоку 15 чэрвеня 1986 г. Фота С. Грынявіцкі.

Варта адзначыць, што і начальства Нарвы вельмі цёпла прыняла нашых спявачак, гэты невялікі калектывік. Як свае сваіх.

М. В.

ЛЮДЗІ ЛЮДЗЕЙ РАТУЮЦЬ

Кроў — гэта падарунак чалавека чалавеку, і гэтаму падарунку няма цаны, бо ім выратоўвае ён жыццё! За мінулы год бельскія бальніцы атрымалі добраахвотна ад людзей пяцьсот літраў крыві. Нямала ахвярных людзей знайшлося, напрыклад, у Орлі, у якой людзі далі трыста трыццаць шэсць літраў крыві, і ў Боцьках — сто семнаццаць.

Як я даведваюся, у гэтым годзе будзе яшчэ больш ахвяраванай крыві, без якой часта немагчыма вылечыць цяжка хворых або цяжка пакалечаных, якім трэба змяніць кроў або, звычайна, дадаць у выніку нейкага кровацёку (пасля выпадку і т.п.).

Ахвяравальнікам крыві належацца словы асаблівае ўдзячнасці ад нас усіх. Як гаворыцца, ніхто і ніколі не можа ведаць, што і каго калі напаткае якая бяда.

А. Гаўрылюк

Новыя кнігі „белавежцаў“

W BIAŁOSTOCKIEJ KRAINIE

Пад такім загалоўкам апублікавана вялікае эсэ Сакрата Яновіча пра трагічны стан помнікаў беларускай матэрыяльнай культуры на Беласточчыне. Сляды дастойнага мінулага знішчажаюць — праўда — час, але і людзі, іхнае бессвядом'е. Той, хто кіруецца толькі эканамічнымі катэгорыямі, хто жыве адно дзеля карысці і грошай, ёсць дзікім чалавекам нашага веку. Жыццё такіх бясследна знікае ў будучых пакаленнях. Яны для нас як бы не існавалі, ні ў чым не адчуваем мы ўдзячнасці перад імі, бо сучаснае жыццё сабе пабудавалі не на дзедавых фундаментах, з радасцю пакідаючы галытву курнай хаты...

Традыцыя на наш розум вяжацца са шляхеччынай ды панскасцю. Таму лёгкай рукою адпускаюцца дзесяткі і сотні мільёнаў злотых для падтрымання лаўніх дворыкаў і палацаў, кляштараў і касцёлаў, пакідаючы са спакойным сумленнем на руйнаванне старадаўнія сялянскія вадзяныя млыны і ветракі, хаты і свіраны, капліцы на могілках і царкоўкі, усё, што пахне забытым голадам ды паніжэннем. Гэткая рэакцыя не ёсць культурнай, бо ж без нэндзы народа не было б тых палацаў, на будаванне якіх цягалі камяні не шляхта і не вялікія паны! Старажытная курная хата і старажытны палац варты аднолькавай увагі, без хаты не было б палаца, гэта адно цэлае гісторыі...

Эсэ Яновіча надрукавана стотысячным тыражом у папулярнай кніжнай серыі Ekspres Reporterów вядомага сталічнага выдавецтва Krajowa Agencja Wydawnicza, цана 90 зл. **А. А.**

„ŚCIERNISKO“ ВАСІЛЯ ПЕТРУЧУКА

Так называецца кніжка нашага карэспандэнта, якая днямі выйшла з друку ў польскім перакладзе бяльчаніна Ежы Плютовіча. Выдала яе варшаўскае выдавецтва Czytelnik. Як гаворыцца, у добры час: аўтар якраз святкуе сваё шасцідзесяцігоддзе (пра што пісалі мы ў „Ніве“ ад 3 жніўня г.г.).

На жаль, усё яшчэ затрымліваецца друк гэтай кніжкі на мове арыгіналу, па-беларуску. Яна ўжо цалкам падрыхтаваная і будзе мець загаловак „Пожня“. Яе выдаўцом з'яўляецца БГКТ.

„Пожня“ — гэта кніжка жыцця В. Петручука. Некаторыя ўрыўкі яе былі ўжо змешчаны ў нашай „Ніве“, а яе польскі варыянт некалі публікавалі беластоцкія „Кантрасты“ (у канцы сямідзесятых гадоў). **С. Я.**

князя ўладзімірскага — сабраліся ў Бярэсці. „И поиде Володимир ко Мелнику со множьством вои“, — сцвярджае Галіцка-Валынскі летапіс. З Мельніка галіцка-валынскія дружыны, ужо ўзначаленыя ваяводамі, рушылі на Чэрск і там Конрад далучыў да іх свае войска і павёў на ўлюбёны Баляславаў горад Гастынін каля Плоцка.

І тут аддайма голас епіскапу Еўсігнею — сучасніку тых падзей і аўтару вось гэтага запісу ў Галіцка-Валынскім летапісе:

„Падыйшлі войскі пад горад і сталі навокал яго, як бор велічныя, і пачалі рыхтавацца браць горад. А князь Конрад пачаў ездзіць ды заахвочваць: „Браты мае рускія, наступайце ў адно сэрца!“ І гэтак адны палезлі пад забаролы, а другія стаялі нерухома, ахоўваючы іх ад нечаканага напору палякаў. На ўзлезшых пад забаролы палякі пачалі кідаць каменне, як моцны град, але стрэлы ратнікаў не дазвалялі ім выхіліцца з-за забаролаў. Пачалі калоць іх коп'ямі, і многія на гарадскіх сценах былі паранены: адны — коп'ямі, другія — стрэламі. І сталі мерцвякі падаць з забаролаў, як снапы. І так здабылі горад і захапілі ў ім мноства ўсялякага дабра і ўзялі незлічоную колькасць палонных, а іншых перабілі, і горад спалілі і гэтак вярнуліся дахаты з перамогай і славай вялікай“.

Праўда ж, маляўнічы абразок сярэднявяковай братабойчай разні пакінуў нам епіскап-летапісец...

Як трэба было чакаць, князь плоцкі Баляслаў не думаў заставацца ў даўгу. Выбраў на тое найбольш зручны момант, калі татарскія ханы Нагай і Целябуга загадалі галіцка-валынскім князям ісці разам з імі ваяваць Венгрыю. Ударыў Баляслаў невялікім атрадам „у дзвесце коннікаў і зваяваў наваколле Шчэкарава (сённяшні Красныстаў каля Любліна — М.Г.), захапіўшы дзвесце сёлаў, — паведамляе той жа летапісец. Гэта былі ўладанні Льва Данілавіча, і калі ён вярнуўся з Вянгерскай зямлі, „сжалиси о бывшем же Болеслав воевал его землю“.

У гэтым часе наступілі вялікія перамены над Нёманам і Бугам: памёр князь Трайдэн (каля 1281-82 гадоў) і ў Вялікім княстве Літоўскім пачаўся ўнутрыдзяржаўны крызіс, змянілася яго замежная палітыка, да голасу дайшлі шматлікія мясцовыя князі. Галіцка-валынскія князі акрыялі — не стала страшнага для іх князя Трайдэна, а моц ягонай дзяржавы пахіснулася. Яны пачалі ўмешвацца ва ўнутраныя справы Вялікага княства Літоўскага ды зазабліваць на свой бок паасобных князькоў.

І, як паведамляе Галіцка-Валынскі летапісец, Леў Данілавіч папрасіў Уладзіміра Васількавіча: „Пашлі ды падымі Літву на Баляслава“. Дружыны Льва і Уладзіміра доўга чакалі ў Бярэсці ваяў з Вялікага княства Літоўскага і, не дачакаўшыся іх, самі рушылі рабаваць Плоцкае княства каля Вышаграда на правым беразе Віслы. Дружыны з Вялікага княства Літоўскага з'явіліся ў Бярэсці значна пазней і, відаць, не захацелі ваяваць Баляслававай зямлі — зямлі іхняга саюзніка ў барацьбе з крыжакамі. Уладзімір Васількавіч вымушаны быў накіраваць іх на ўладанні Лешкі Чорнага каля Любліна, дзе яны „поимаша челяди множьство и ополонившеся, и тако поидоша назад с честью“, — як перадае той жа летапісец.

Што ж, люблінцы, вядома, і не думалі выбачаць гэты напад і рушылі ваяваць Берасцейшчыну па рацэ Красне (сённяшняя р. Кшна — М.Г.), узялі дзесяць сёл і пайшлі назад. „Сабраліся ж берасцяне, — піша епіскап-летапісец Еўсігней, — і пагналіся за імі. Было люблінцаў дзвесце, а берасцян — семдзесят і быў у іх ваявода Ціт, які ўсюды славіўся сваёй мужнасцю — у бітвах і на паляваннях. І гэта ж яны дагналі іх і біліся з імі. І Божай ласкай берасцяне перамаглі люблінцаў, забілі пяцьдзесят іх, а іншых узялі ў палон. А сваіх палоннікаў вызвалілі. І гэтак прыйшлі ў Бярэсце са славаю...“

Хоць епіскап-летапісец Еўсігней і намагаўся з усіх сіл красачна размалёўваць і гучна ўсхваляць моц, мудрасць ды подзвігі сваіх паноў — князёў галіцка-валынскіх, але між радкамі яго пісання ўсюды вызірае зусім процілеглая карціна ды іхнія мізэрныя ўчынкі. Паступова яны трацяць рэшткі свае дзяржаўнай самастойнасці і пераўтвараюцца ў бязвольных служкаў татарскіх ханаў у іхніх рабаўніцкіх нашэсцях спачатку на Вялікае княства Літоўскае, а потым Польшчу і Венгрыю. Іхняя слабасць асабліва якраз відаць падчас паходу ў 1281 г. Юрыя Львовіча і Уладзіміра Васількавіча супраць Баляслава князя плоцкага. Князі галіцка-валынскія, рыхтуючыся да яго, адчулі сябе няўпэўнена і запрасілі ў паход дружыны з Вялікага княства Літоўскага, хутчэй за ўсё — з Наваградчыны і Слонімшчыны. Калі пра гэта даведаўся бацька Юрыя — князь галіцкі Леў Данілавіч — паспяшаўся асцерагчы сына: „Сыну мой Юрьи, не ходи сам с Литвою, убил я князя их Войшалка, любо восхотять месть створити“, — такімі словамі перадае летапісец Львову боязь перад воямі Вялікага княства Літоўскага. Юрый, вядома, паслухаў бацьку і ў паход сам не пайшоў, а толькі выслаў сваю дружыну. Падчас гэтага нашэсця быў здабыты ў Плоцкім княстве горад Сахачэў „і захапілі ў ім многа дабра і рабочага люду, а рэшту пабілі і гэтак з палонам вярнуліся дамоў“ — паведамляе той жа летапісец. Але ўсё ж нельга не заўважыць што і ў суадносінах з дружынамі Вялікага княства Літоўскага роля князёў галіцка-валынскіх была другарадная, службовая.

Мікола Гайдук

© PDF: Kamunikat.org 2023 © PDF: Kamunikat.org 2023

КАБ БЫЛО ДОБРА

У „Ніве“ (нумар 12 ад 23 сакавіка 1986 г.) Пётр Байко ў сваім артыкуле піша, што каб наша газета выходзіла на польскай мове, то яе тыраж можна было б павялічыць. Аднак гэтага напэўна ніколі не будзе. Значыць, далей „Ніва“ не будзе карыстацца вялікай папулярнасцю. Згаджаюся з П. Байко, што мала беларусаў ведае сваю літаратурную мову, але гэта не прычына, каб не чытаць „Ніву“. „Ніву“ чытаюць нават палякі, якія ніколі не вывучалі беларускай мовы і не ведаюць яе. Аднойчы я спаткалася з полькай, якая хвалілася мне, што чытае „Ніву“. На пытанне, ці зразумела што-небудзь, яна адказала, што палову зразумела, а палову здагадалася. Беларусы не надта горнуцца да роднага. Многія, на жаль, з нас любяць падшыцца пад другую нацыю. Адрываюцца ад зямлі, а не далятаюць да неба. Свайго лёсу праз гэта не палепшаць, а ўсім патрыётам беларускім шкодзяць. „Ніва“ цікавая.

Што датычыць матэрыялу для артыкулаў, то фактычна можна іх знайсці ўсюды. Аднойчы ў Бельску Падляшскім пачула я ад усхваляванай старэйшай жанчыны, што лістаноша не хоча насіць рэнты, бо яму не даюць 100 зл. Як гэтаму не паверыць, калі гэта пацвердзілі іншыя, што нават самі даюць, каб не хадзіць на пошту. Такіх і падобных спраў мноства. Такім чымсьці напэўна не асмешымся. Толькі наробім сабе клопату, бо штораз больш лістаношаў, вазакоў і другіх працаўнікоў, якія хочуць, каб давалі ім людзі „ў лапу“ за выкананую работу, за якую бяруць яны ад дзяржавы грошы. Тых, што хочуць „біць іх па лапе“, абкідаюць балотам і часамі нават удаецца ім аднесці перавагу. Вось да чаго мы дайшлі!

Красворды можна ўвесці ў „Ніве“ і заахвоціць людзей да рашэння. Толькі трэба рабіць гэта паступова. Спачатку ўвясці красворды ў „Зорцы“. Трэба, каб гэтым зацікавіліся настаўнікі беларускай мовы. Тут вялікая іх роля. Калі ў „Зорцы“ паявіцца красворд, то павінны яны заахвоціць вучняў да рашэння. Спачатку няхай будзе красворд састаўляцца з простых слоў, а пасля і больш складаных.

Васіль Петручук у адгалосках у „Ніве“ (№ 29 ад 18 мая 1986 г.) піша, што беларусы не хочуць сябе выдаваць“. Гэта праўда. Згаджаюся таксама і з тым, што не ўмеем мы канкрэтна і катэгарычна акрэсліць свае нацыянальнасці.

Мяне адно здзіўляе: нашыя браты палякі ў найгоршым часе свядома баранілі сваю мову, культуру, традыцыі. За гэта іх праследавалі і паніжалі, але яны нізашто не выракліся свайго паходжання і мовы. А мы?

Яшчэ многа, многа работы чакае БГКТ, каб не загінула беларускасць на Беласточчыне і ўвогуле ў Польшчы. Гэта работа будзе цяжкая і даволі часта прыдзецца дзеячу БГКТ пра-

(Працяг на стар. 7)

(Працяг са стар. 1)

НОВАЕ Ў ДУБІЧАХ

беларус, як і яго супрацоўнік — ветэрынар Уладзімір Астапкевіч, які родам з Вялікіх Тыневічаў. І хоць жыве ён з сям'ёю пакуль што ў Гайнаўцы, то ўжо пераедуць яны да нас, у Дубічы, у той жыллёвы будынак. Гэта добрыя хлопцы, сумленныя і знакамітыя спецыялісты. Людскія! На кожную просьбу гаспадара спяшаюцца з дапамогаю яму, каб у час прыехаць і выратаваць захварэўшую жывёліну. У іх няма: пачакай. Працуюць яны так, як павінны працаваць людзі новага веку. Страта ў гаспадара — гэта страта ў нас усіх, бо ж гаспадар корміць хлебам народ. Людзі задаволеныя гэтымі дактарамі сваімі (так звычай называюць іх). Задаволеныя таксама і тымі, хто дапамагае ім так добра працаваць, гэта значыць, — Марысяй Сельвясюк і Алікам Невядомскім. Яны ветлівыя і культурныя працаўнікі.

Хочацца прыпомніць і тое, што ветэрынар Уладзімір Астапкевіч шмат ведае па памяці беларускіх вершаў і з усімі гаворыць ён па-беларуску, і гэтым яшчэ болей заваяваў сабе аўтарытэт і пашану ў нашым асяроддзі, і ў мяне асабіста, бо ж свая родная мова найдаражэйшая.

Трэба сказаць, што наша дубіцкая ветэрынарня папоўніцца двума новымі ветэрынарамі. Будынак жа цяпер яе ёсць прасторны, з усімі патрэбнымі выгодамі, з адпаведнай лабараторыяй ды сучасным абсталяваннем яе; ёсць нават аперацыйная зала ў ім. А наўкола будынка — вялікі пляц, што таксама мае сваё значэнне.

Будынак гэтай ветэрынарні настолькі вялікі, што ў яго пераведзены і мясцовы Банк СОП, які дагэтуль гняздзіўся ў прыватнай хаце. Пэўна ж, ад таго яшчэ адна выгода гаспадарам, бо калі ўсенька на месцы знаходзіцца, то менш тады хадзьбы.

Гэтак жа і наша Гмінная ўправа палепшыла сабе і людзям варункі, дабудаваўшы так званы блізнюк, зусім не меншы ад папярэдняга гмаху. І на выгляд такі ж. Гэты „блізнюк“ урачыста адкрывалі 12 ліпеня. У гэты новы будынак пераведзены і ЗАГС, якім кіруе дубіччанін Яўген Панфілюк. Дзякуючы таму цывільныя шлюбы ў нас будуць ужо адбывацца ў дастойным таго месцы, у прыгожым пакоі, у адпаведным так важнаму жыццёваму моманту настроі.

Так што назбіралася ў Дубічах добрых навінаў.

Мікалай Панфілюк

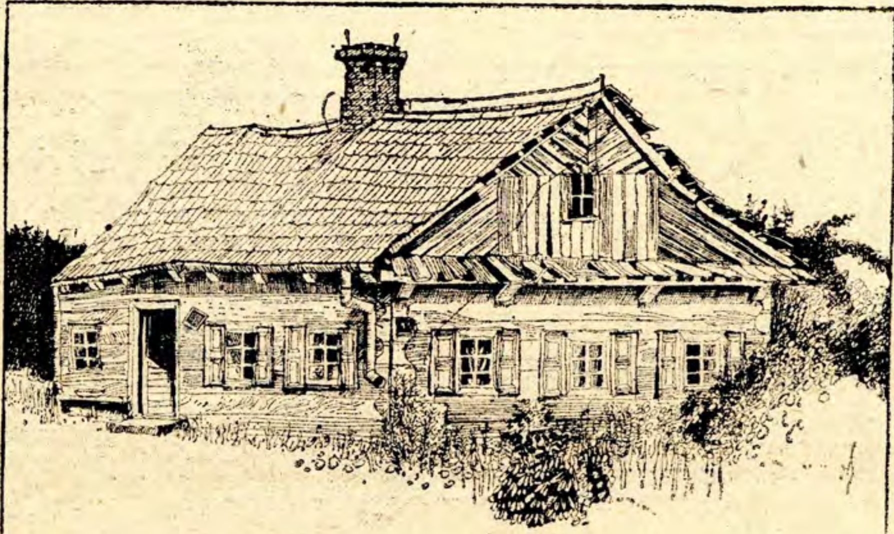
На так пастаўленае пытанне можна было б адказаць коратка: плачуць.

Але конскі плач вельмі адрозніваецца ад чалавечага плачу, нават ад плачу бездапаможнага дзіцяці. Пэўна, што чалавек плача, калі яму крыўдна, калі яму балюча, калі патраціць кагосьці блізкага. Але чалавек можа залівацца фальшывымі слязамі, калі хоча ад кагосьці нешта выенчыць, і плача са злосці, калі не можа камусьці адпомсціць. А жывёла плача толькі тады, калі яе гаспадар пакрыўдзіць. І яна плача толькі крыўдна, нейкім сардэчным болем, нават не хліпаючы.

Пішу я вось гэтыя словы, а мне нейкі камяк у горле ад здарэння, аб якім я хачу сказаць некалькі слоў, хаця мінула ўжо 43 гады. Гэта было ў часе арання „чарнухі“.

Пайшлі мы з бацькам у Вос-

РОДНЫЯ КРАЯВІДЫ

Хата з канца XIX стагоддзя ў Сямяніцах на вул. Свентаянскай.
Графіка У. Петрука.

У ЖОНКІ ГЕРОЯ

Сёлета, у ліпені, пашчаслівілася мне крыху паездзіць па роднай і сэрцу блізкай Савецкай Беларусі. Гасцяваў я ў сяброўжурналістаў штодзённай газеты „Віцебскі рабочы“, якая выходзіць у Віцебску бесперапынна з 1917 года.

Віцебшчыну спалучаюць шматгадовыя пабрацімскія сувязі з Зялёнагурскім ваяводствам. Для прыкладу, калі я адпраўляўся ў Віцебск, значыць, пад канец чэрвеня, у Зялёнай Гуры прабывала дэлегацыя ад Віцебскай вобласці, а калі маё падарожжа па Віцебшчыне завяршалася, значыць, у палавіне ліпеня, зноў у Зялёную Гуру накіравалася другая партыйна-савецкая дэлегацыя, якую ўзначальваў першы сакратар Віцебскага абкома Камуністычнай партыі Беларусі. Людзі тут ужо прывыклі да гэтага абмену гасцей. І мяне часта таксама пыталі: з якой я дэлегацыі, калі выяўлялася, што гутараць яны з грамадзянінам Народнай Польшчы.

А я не быў з ніякай дэлегацыі. У Савецкую Беларусь прывяло мяне шчырае жаданне, каб пакланіцца пабрацімскай зямлі, каб паглядзець, як жывуць там нашы браты-беларусы, як яны працуюць у гарадах і ў вёсках, чым турбуюцца і што іх радуе. Дык вялікае дзякуй кіраўніцтву Віцебскай абласной арганізацыі Саюза журналістаў БССР, што дапамаглі мне рэалізаваць пажаданую мэту.

Старшы лейтэнант Іван Іванавіч Фёдараў, які загінуў над Бугам у чэрвені 1941 г.

А яшчэ мне хацелася прывітацца і пагаварыць з Палінай Яфрэмаўнай Сулейкінай — жонкай лейтэнанта Івана Фёдарава, камандзіра I роты 17-га кулямётнага батальёна, які геройскі загінуў у адным з дотаў, што за вёскай Анусін у надбужнай паласе, да апошняга дыхання абараняючы дзяржаўную граніцу ад гітлераўскіх захопнікаў у чэрвені 1941 года.

Паліна Яфрэмаўна засталася ўдавою з двума маленькімі дзяцьмі. Сыну Алегу было тады нямнога больш за адзін тыдзень жыцця, а дачка Інеса толькі што закончыла трэці годзік. Ледзь жывыя вырваліся яны з гарэўшага дота, каб шукаць ратунку ў мясцовых сялян. Словы *„ледзь жывыя“* разумець тут трэба не ў пераносным, але ў літаральным сэнсе. Маленькі Алежка, для прыкладу, не даваў ужо аніякіх прызнакаў жыцця і маці пачала голымі рукамі, сярод жыта, на ўзгорку за вёскай Анусін капаць яму магілку... А тут жа за імі, паабапал дарогі, што спалучае Сямяцічы з Высокалітоўскам, ішло крывавае змаганне. Гэта падкамандныя яе мужа, старшага лейтэнанта Івана Іванавіча Фёдарава, вялі заўзяты бой... Каторы ўжо дзень стаялі яны тут на смерць і жыццё... І раптам хлопчык ачуняў, жыццё яму вярнулася... (Аб усім гэтым даволі падрабязна пісаў я на старонках „Нівы“ яшчэ ў 1981 годзе).

Дзякуючы спагадзе беларускага насельніцтва, асабліва ў вёсках Бацікі і Раманаўка, многім асірацеўшым сем'ям савецкіх афіцэраў удалося шчасліва перажыць гады акупацыі. Паліна Сулейкіна са сваімі дзецьмі знайшла прытулак у сям'і Марыі і Яна Врублеўскіх у Баціках Сярэдніх.

Пра яе лёс ведаў я амаль усё, але сустрэцца з ёю, на жаль, неяк мне не давялося. Яна часта

ЦІ ПЛАЧУЦЬ КОНІ?

трава араць поле пад жыта і пшаніцу. Там зямля ўраджайная і лёгкая ў абробцы, калі адпаведнае надвор'е. Але таго лета нават ломам не царапнуць было тае чырвонай гліны, якая засохла быццам бетон. Больш дахадлівыя людзі ведалі, што нічога не зваююць і чакалі дажджу. Адзін толькі Кірыла выйшаў на сваю палоску ды мы з бацькам. Кірыла мог араць, бо ў яго пясок, а мы пачалі скрыгатаць на сваім „бетоне" вострым лемяшом, але ўбіць плуг у скалу не ўдавалася.

Чаму мы ўдвух пайшлі араць? Таму, што ведалі пра засуху і вырашылі, што адзін будзе трымаць плуг за ручкі і пхаць яго, колькі сілы, а другі будзе ісці бокам, каб дышаль плуга гнуць таксама ў зямлю. Калі недзе ўдалося зачапіць за непадатлівую скалу, то бедныя замораныя коні хісталіся ў бакі, падалі, але не маглі пацягнуць плуга. Трэба сказаць, што каб нават і змаглі цягаць гэты плуг, то з такога арання не было б ніякае карысці, бо зямля была сухая глыбей, чым трэба араць. Коні змарыліся да таго, што ўжо не толькі цягнуць, але ісці не маглі. Я, увесь час, пхаючы плуг у зямлю, ужо і выпраставацца не мог. Лямеш з вострага стаў тупым, як свінячы пос. Але бацька арання не спыніў. Пакалупалі мы без патрэбы каваламак, але давялі да таго, што коні са знямогі пападалі.

Урэшце бацька сказаў, што трэба кідаць, бо нічога з гэтага не выйдзе. Абодва мы былі злосныя і змучаныя. Ускінуў я плуг на саначкі і пачаў вярнацца на тых коней, каб спраўна заходзілі, куды я хачу. Але бедныя жывёліны нічога не разумелі з чалавечага вярашчання і выпадкова кабылка заплёнталася ў пастронкі. Божа, як мяне агорне злосць, як ускочу я на яе худы хрыбет, як пачну яе біць пужальнем па баках, па галаве... і плакаць са злосці, што яна мяне не разумее. Яна ўжо бегчы не магла і прыпрэжаны конік таксама. Быццам гаварылі: „Пазабівай нас, але мы ўжо болей не можам".

Уехалі мы на панадворак, лепш сказаць я ўехаў, бо яны бедныя ўсё ж беглі. Давай я іх паіць халоднаю вадою з калодзежа. І тут толькі, здымаючы ўздэчкі, убачыў я ў вачах коней слёзы. Пілі яны ваду, але кожны мой рух рукою прычыняўся да таго, што коні адрывалі мызы ад вады і міргалі вачыма, каб пазбегчы ўдараў. Яны проста плакалі на свой лёс. І ведалі адно — мяне трэба баяцца.

Ад гэтага часу я коней толькі гладжу. Праўда, не сваіх, бо іх у мяне няма. Чужых гладжу. І заўсёды ўсплывае ўспамін, якую крыўду я рабіў таму стварэнню, якое аддавала ўсе свае сілы, каб мы мелі хлеб, і якое зусім не выбірала сабе гаспадара. Конскі плач — гэта плач сэрца, а слёзы яго крывавыя.

Васіль Петручук

НАМ АДКАЗВАЮЦЬ

W nawiązaniu do notatki prasowej w sprawie trudności zakupu baterii do ogrodzenia pastwiskowego przez Ob. Walentego Siemieniuka („Niwa", nr 31 z dnia 3.08.1986 r.) uprzejmie wyjaśniamy:

W chwili obecnej Składnica Maszyn Rolniczych nie posiada w sprzedaży tego asortymentu. Wynikło to stąd, że złożyliśmy zapotrzebowanie na rok 1986 na 1000 szt. tych baterii, zaś otrzymaliśmy w m-cu lutym jedynie 100 szt., które zostały natychmiast sprzedane. Kilkakrotne interwencje u producenta jak dotychczas nie odniosły skutku. W/g ostatnich informacji, jakie otrzymaliśmy od producenta realizacja naszego zamówienia nastąpi dopiero w IV kw. br. Niepełna informacja udzielona zainteresowanemu wynikła stąd, że producent nie sprecyzował terminów dostawy.

Dyrekcja tut. Zakładu przeprowadziła rozmowy z pracownikami Składnicy Maszyn Rolniczych, pouczając o formach załatwiania interesantów. Za zaistniały nietakt Dyrekcja serdecznie przeprasza zainteresowanego.

Bielsk Podlaski, dnia 1986.08.04

Wojewódzki Związek Spółdzielni Rolniczych
„Samopomoc Chłopska"
w Białymstoku
Zakład Gospodarczy
17-100 Bielsk Podlaski
Z-ca Dyrektora
inż. B. Dąbrowski

(Працяг са стар. 6)

глынуць горкую пілюлю. Ці знойдуцца асілкі? Пакажа будучыня.

Сум-шум у сваім артыкуле „Трэба толькі працаваць з сэрцам..." („Ніва" № 22 ад 1 чэрвеня 1986 г.) піша, між іншым, што: „Добрая ўзнагарода мае вялікі ўплыў на далейшую дзейнасць вучня і настаўніка ў радах БГКТ. Узнагарода ў форме запыленай кніжкі ці пласцінкі многіх удзельнікаў абражае. ГП БГКТ даюць запыленыя кніжкі і пласцінкі". Добрая ўзнагарода заахвочвае да далейшай дзейнасці, але ці напэўна? Гэта дыскусійнае пытанне. Напэўна ці не напэўна? Розныя людзі бываюць. Ёсць такія, што зробяць усё за ўзнагароды, а бываюць і такія, што не хочуць узнагарод і не хочуць прымаць удзелу ў конкурсе і працы ў БГКТ. Ёсць і такія, што ахвотна прымаюць удзел у розных конкурсах і працах, нягледзячы на тое, ці будуць узнагароджаны ці не.

ГП БГКТ робіць толькі адну памылку, што не дапускае да ўдзелу ў дэкламатарскім конкурсе дарослых людзей. Чаму толькі школьная моладзь мае права дэкламаваць? Многія сталыя людзі напэўна ахвотна ўзялі б удзел у гэтым конкурсе. Чаму цяпер няма літаратурных конкурсаў? Спярша былі. Як мне памятаецца, арганізавалі іх што чатыры гады. Добра было б праводзіць іх штогод. Хто ведае, можа карысталіся б вялікім поспехам? Варта папрабаваць. Чаму ГП БГКТ не арганізавала конкурсу на тэму: „Што мы ведаем аб БГКТ?" То ж ужо БГКТ мае за сабою 30 год дзейнасці!

Базылі Бацкель у сваім артыкуле „Мая думка" („Ніва" № 18 ад 14 мая 1986 г.) сцвердзіў, што беларусам, як мала каму, патрэбная вера ва ўласныя сілы. Гэта факт. Мусяць усе беларусы верыць ва ўласныя сілы, каб магчы пераадолець усе цяжкасці. Можа прыйдзе час, што ўсе беларусы возьмуцца за працу ў БГКТ? Можа тады знойдуцца грошы на ганарары нашым паэтам? Сілай не прыцягнеш людзей да сябе. Трэба іх пераканаць.

Трэба, каб ва ўсіх школах Беласточчыны, дзе жывуць беларусы, настаўнікі, нягледзячы на перагружаную школьную праграму, прабавалі прысвяціць больш увагі беларускай справе. Выхоўваць малых беларусаў у духу пашаны да сваёй мовы, традыцыі, культуры, а таксама шанаваць другія нацыі.

„Беларускі каляндар на 1986 год" выйшаў як заўсёды са спазненнем. Мне асабіста не хапіла ў ім многіх рэчаў. Няма парад практычнай гаспадыні. Няма ўвогуле зместу календара! Дасюль быў. У „Літаратурных гонях" змешчаны толькі вершы Віктара Шведа і Алеся Барскага. Ці толькі гэтыя паэты-„белавежцы" заслужылі на тое, каб іхнія творы знайшліся ў календары? Другія белавежцы таксама пішуць цікавыя вершы і апавяданні.

У суботу 14 чэрвеня г.г. Мі-

(Працяг на стар. 11)

вандруе між Віцебскам і Ташкентам. У Віцебску жыве яе сын Алег Іванавіч Фёдараў, а ў Ташкенце абсталявалася дачка Інеса Іванаўна. І вось калі я першы раз у 1982 годзе завітаў у Віцебск, Паліна Яфрэмаўна якраз знаходзілася ў дачкі.

Сёлета мы, аднак, загадзя дамовіліся пра сустрэчу ў Віцебску. І я з вакзала адразу паім-

Алег Іванавіч Фёдараў, які нарадзіўся ў в. Анусін над Бугам, цяпер жыве ў Віцебску.

чаўся на вуліцы Петруся Броўкі, дзе ў новым, прасторным жылым пасёлку атрымаў выгодную трохпакаёвую кватэру Алег Іванавіч Фёдараў, брыгадзір зборачнай брыгады на адным з буйнейшых прадпрыемстваў горада Віцебска. Яны толькі прыблізна ведалі, што ў ліпені я буду ў Віцебску.

Я з цікавасцю глядзеў на разбудаваны Віцебск. Вось і гэты пасёлак, амаль ужо загарадны, дзе жыве Алег Іванавіч, дзе яшчэ не спадзявалася мяне. Як многа тут змянілася на працягу мінулых чатырох гадоў! Пазелянела, паявіліся асфальтныя дарожкі, падраслі дрэвы, а сцежкі і праезды абсаджаны цяпер ужо дэкаратыўнымі кустамі, за агароджай навокал двухпавярховага доміка гаманліва гуляюць дзеці. Гэта, безумоўна, дзіцячы садзік, значыць, па-нашаму, прадшколле, якое не спыніла сваёй працы ў час канікул...

Я падняўся на трэці паверх аграмаднага жылога корпуса. Сэрца білася паскораным тэмпам.

Паліна Яфрэмаўна не скрывала свайго здзіўлення.

— Гэта вы, Віктар Максімавіч?!

Я спадзяваўся сустрэць болей пастарэлую, жыццём змучаную жанчыну. А тут па-матчынаму туліла мяне да сябе жанчына з выгляду яшчэ цалкам бадзёрая, жывая, жыццерадасная, хаця я ведаў, што ў гэтым годзе пайшоў ёй сёмы дзесятак год жыцця.

Вярнуліся ўспаміны з папярэдняй маёй пабыўкі ў гэтай гасціннай сям'і. Цяпер тут панавала надакучлівая ціпіыня.

— Алег з Тамарай на рабоце, вернуцца пасля абеду, — паінфармавала Паліна Яфрэмаўна, а ўнукі — Андрэй і Алёша ў арміі...

Андрэй і Алёша — блізняты. Таму іх амаль адначасова прызвалі служыць айчыне. Памятаючы аб геройскім подзвігу свайго дзеда і аб шматгадовым марапдаванні на ваенных караблях свайго бацькі, адзін з іх, Андрэй, падаў заяўку, каб адправілі яго на службу для выканання інтэрнацыянальнага абавязку ў Афганістан. Адным словам, традыцыі армейскага геройства ў сям'і Фёдаравых працягваюцца.

— Я ганаруся сваімі ўнукамі, — адзначае Паліна Яфрэмаўна. — Адначасова за Андрэя я перажываю, хаця адмаўляць яго ад гэтага рашэння я б не стала...

Яна яшчэ крыху памаўчала ды дакінула:

— Толькі вось з Ташкента пазванілі, што дачку Інесу давялося накіраваць у бальніцу. Яна просіць, каб я вярталася да іх. Заўтра збіраюся ў дарогу. Добра, што вы прыехалі сёння... Нам жа яшчэ столькі пагутарыць трэба...

І сапраўды, за гасцінным сталом, калі сабралася сям'я, калі далучыўся да нас мой сябар па прафесіі, журналіст „Віцебскага рабочага" — Уладзімір Пятровіч Ганчароў, гутарка наша зацягнулася да позняга вечара. Паліна Яфрэмаўна часценька вярталася да сваіх перажыванняў на Беласточчыне. Але аб гэтым ужо наступным разам.

Віктар Рудчык

Рэпрадукцыя фота аўтара

КЛЯТЧАТКА

Клятчатка (па-польску — блоннік), інакш цэлюлоза, называная яшчэ ядомым валакном, з'яўляецца галоўным матэрыялам, з якога складаюцца сценкі раслінных клетак. Яна надае раслінам устойлівасць і адначасова эластычнасць. На цэлюлозу не дзейнічаюць многія хімічныя злучэнні, у тым ліку кіслоты і шчолакі, алкаголь, вада і эфір. У страўніку чалавека практычна клятчатка не раскладаецца.

Здавалася б, яна чалавеку непатрэбная. Аднак даследаванні вучоных выявілі вельмі важную ролю клятчаткі ў рэгуляванні працы стрававых дарог нашага арганізму, яна нават бароніць нас ад многіх хвароб.

Клятчатка пабуджае працу кішак, прысплашаючы тым самым перасоўванне ежы ў нашым стравaводзе. Паколькі клятчатка не раскладаецца, яна павялічвае масу, якая выдаляецца з адыходамі. Клятчатка дзейнічае супраць запораў, якія сталі ў наш час адным з найчасцейшых клопатаў арганізму. Напаўняючы наш страўнік, клятчатка дае пачуццё сытасці, зніжае апетыт, які спадарожнічае няспынна людзям, якія хочуць пахудзець.

Найбольш клятчаткі знаходзіцца ў пшанічных атрубах, кукурузных платках, хрупкім хлебе, фасолі, гароху, цыбулі, моркве, лісці пятрушкі, у сушаных грушах, яблыках, слівах. Варта ў гэтай групе назваць таксама капусту і калафёры (цвятную капусту).

Клятчатка пшанічных атрубоў вельмі добра ўбірае ў сябе ваду. Набухлая клятчатка распірае кішкі, зменшаючы апетыт, а таксама лепш ачышчае кішкі. Клятчатка прыспешвае перасоўванне рэштак ежы па кішках, а гэтым самым бароніць наш арганізм ад доўгага прабывання ў ім атрутных рэчываў. Такім чынам яна бароніць нас ад непатрэбных боляў жывата ці галавы. Яна ахоўвае таксама сценкі нашага страўніка ад дзўжэйшага кантакту з рэштакамі ежы, якія могуць спрыяць развіццю рака.

У гісторыі чалавецтва нагляdaецца працэс памяншэння спажывання клятчаткі. Большасць працэсаў перапрацоўкі харчавых прадуктаў якраз заключаецца ў аддзяленні клятчаткі. Усе мы цяпер ядзім белую, пэкляваную муку, замест разовай.

Доследы паказалі, што статыстычны жыхар Афрыкі выдаляе з сябе каля 0,5 кг калу, калі еўрапеец ці амерыканец толькі 100 г.

У мінулым яшчэ стагоддзі людзі не ведалі многіх хвароб гоўстай кішкі, у тым ліку розных ракавых і звычайных наростаў. Запоры сталі частымі прычынамі жылакаў у месцы выдалення ці гемароідаў.

Ёсць ужо навуковыя працы, у якіх даказана, што багатая клятчаткай дыэта можа стрымліваць развіццё хвароб сэрца і кровазвароту.

Дзякуючы клятчатцы з арганізму выдаляюцца шкодныя для чалавека жоўцевыя кіслоты і іх солі, а гэта спрые абніжэнню халестэролу ў крыві. Аказалася, што там, дзе людзі з'ядаюць мала клятчаткі, там найчасцей здараюцца захворванні склерозам.

Пазнанне гэтых фактаў давяло да таго, што клятчатка прызнана вельмі важным лячэбным сродкам. У найлепшых клініках свету выкарыстоўваюць атрубы ў лячэнні запораў, тоўстасці і нястраўнасці.

Людзям, якіх мучаюць запоры, прапануюцца з'ядаць 1–2 лыжкі пшанічных атрубоў у дзень. Каб на атрубах не было бактэрый, добра, купіўшы іх, некалькі мінут папражыць іх у гарачай печцы. Можна з атрубоў прыгатаваць лякарства: 1–2 поўныя лыжкі атрубоў заліць варам ці гарачым малаком і аставіць на 15–20 мінут, каб набухлі. Потым есці іх так або дадаючы да салатаў, бульбы, садавіны. Варта дадаваць атрубы пры пячэнні хатніх пірагоў ці булак.

Атрубы асабліва патрэбны ў ежы старэйшым людзям. Маладым жа варта памятаць аб захоўванні свайго цела ў сталай спраўнасці.

Памятайце аб выкарыстоўванні ў ежу багатых клятчаткай раслін.

Паводле д-ра Л. М. Кшэсняка

ТРЫМАЙЦЕСЯ, ЯК ВОШЫ КАЖУХА!

Каларыстычныя практыкі былі звязаны з момантам прыезду маладой і маладога ў вясельную хату. На парозе хаты спатыкалі маладажонаў бацькі маладой з кілішкам гарэлкі або квасу, выказваючы пры гэтым прывітальную формулу:

Спатыкаем вас, дзеці,
З хлебам і соляю,
З шчасцем і доляю.

Маладыя сімвалічна прыгублялі чарку, выпіваючы з яе мінімальную колькасць вадкасці, рэшту выпівалі бацькі. Найчасцей пакідалі некалькі кропель і вылівалі іх за сябе: „каб добра жылося і вясёла".

У некаторых вёсках павітальная формула была багацейшая, паэтычна больш разбудавана і ўпрыгожана рытарычнымі зваротамі. Прыкладам можа быць формула з вёскі Кашалі:

Устрэчаем вас
З хлебам і солею
І доброю долею.
Будтэ вэсёлы, як вэсна,
І богаты, як зэмля.

Пасля прывітальнага цырыманіялу маладых адводзілі ў камору і прыносілі ім ежу. Крок гэты быў неабходны з двух прычын. Па-першае, маладыя гэтага дня яшчэ нічога не елі, бо нельга было ім есці перад шлюбам; па-другое, у часе вясельнай бяседы ні маладыя, ні тым больш маладая не павінны былі накідвацца на ежу, каб паказаць сваю сціпласць і стрыманасць.

Калі здараліся адступленні ад гэтага прынцыпу і маладая, седзячы за сталом, многа ела, дык такія паводзіны выклікалі вельмі нядобразычлівыя каментары з боку вясельнікаў і асабліва „запарожнікаў", якія называлі яе абжорай, або „лахатутай", дадаючы пры гэтым, што яна будзе ў новай сям'і дбаць перш за ўсё пра сябе, не клапоцячыся ні пра мужа, ні пра дзяцей, не гаворачы ўжо аб бацьках мужа.

Спецыфічна паводзілі сябе госці з боку маладога. Яны ўваходзілі ў невядомы для іх дом бацькоў маладой і пачыналі па ім шнырыць. Разглядаліся па хаце, заглядалі ў куткі, на кухню, у камору, а нават у печ. Спявалі пры гэтым песню:

У хату ступаем,
У печ заглядаем:
Чы тлуста капуста,
Чы вялікі гаршчок кашы,
Чы хваціць людзям нашым.

Пасля дзесяці-пятнаццаці мінут выводзілі з каморы маладую пару і саджалі яе пад іконамі, на покуце. Калісьці амаль ва ўсіх вёсках саджалі на кажусе, перавернутым уверх воўнай. Інтэрпрэтацыя гэтага звычаю розная ў розных раёнах Беласточчыны. У большасці вёсак кажух трактуецца як сімвал багацця, шчодрасці і сямейнага цяпла. Але, напрыклад, у раёне Орлі факт гэты мае іншае сімвалічнае значэнне. Тут старыя жыхары гавораць, што маладыя сядаў на кажусе і моцна прытуляўся да маладой з той мэтай, каб заўсёды моцна трымацца жонкі, дому і сям'і. Звычай гэты заставаўся ў сувязі са старой прымаўкай: „трымацца, як вош кажуха". Зрэшты, здаралася, што прысутныя вясельнікі ў момант сядання маладых на кажусе жадалі ім: „Сядайтэ коло сэбэ і трымайтэся сэбэ, як вошы кажуха". Зразумела, што ў мінулым ніхто ў гэтай, здавалася б, мала элегантнай формуле, не бачыў нічога абразлівага.

А. Баршчэўскі

БУЛЬБЯНЫЯ ПАМПУШКІ

На 12 бульбін трэба ўзяць паўшклянкі мукі, 1 яйцо, 2 сталовыя лыжкі топленага масла ці алею, паўшклянкі смятаны, соль.

Звараную ў мундзірах бульбу астудзіць і абабраць, пасля чаго прапусціць праз мясарубку. Дадаць соль, яйцо і муку і ўсё добра перамяшаць, пакуль не атрымаецца аднапітая маса. Падрыхтаваную масу раскатаць на тоўшчыню 2 см, парэзаць невялікімі ромбамі і падсмажыць. Гатовыя пампушкі паліць смятанай.

БУЛЬБЯНЫЯ ПІРАЖКІ З САЛАНІНАЙ

На 10 бульбін узяць 1 цыбуліну, 1 яйцо, 2 сталовыя лыжкі мукі, 5 сталовых лыжак тлушчу, соль.

На фарш: 80 г саланіны, 2 цыбуліны.

Сцертую сырую бульбу крыху адціснуць, дадаць да яе муку, соль, яйцо, смажаную цыбулю і ўсё перамяшаць. Саланіну на фарш дробна нарэзаць і крыху падсмажыць разам з дробна пасечанай цыбулькай. З бульбяной масы рабіць на далоні аладкі, пасярэдзіне кожнай паласкі крыху фаршу, а краі заціснуць і прыдаць аладкам форму языкоў. Піражкі падсмажыць і патрымаць крыху ў духоўцы. Падаваць гарачымі, паліўшы тлушчам.

БЕЛАРУСКІЯ ПІРАЖКІ З МЯСАМ

На 12 бульбін бярэм паўшклянкі мукі, соль.

Фарш: 250 г ялавічыны, 2 цыбуліны, 1 сталовая лыжка масла.

Сырую бульбу сцерці на тарцы, адціснуць, дадаць муку і соль, дакладна перамяшаць і зрабіць аладкі ў руках. Мяса прапусціць праз мясарубку і змяшаць з падсмажанай цыбуляй, пасля чаго дадаць масла і пасаліць. Фарш загортваць у аладкі, надаваць ім авальную форму. Піражкі смажыць у вялікай колькасці тлушчу і падаваць гарачымі.

Гаспадыня

34

Дзяліць — страты.
Дзяржава — добрая пасада, удалая гаспадарка.
Дзяўчаты, цалаваць іх — сардэчныя пакуты; плачуць — шчасце ў каханні; танцуюць — радасная неспадзяванка.
Дзяўчына — радасць, пацяшэнне; цалаваць яе — прызнанне ў каханні; старая дзеўка — верны сябра; моліцца — пагром, няўдача; размаўляць — добрыя навіны.
Дождж праліўны, лівень — непрыемнасці.
Драбіна — хцівасць і незадавальненне; спускацца па ёй — вялікае адзначэнне, павышэнне; падымацца па ёй — павелічэнне маёнтку, замажнейшае жыццё; стаіць — асцерагайся зло дзея.
Драгун (коннік) — спакуса; удома — госці.
Дражніцца — сварка.
Драма ў тэатры — цябе ашукаюць.
Драпежная птушка — хітры вораг.
Дратва — жыццё ў нэндзы.
Драўлянае начынне — мусіш жыць вельмі ашчадна.
Драўляная падэшва ў абутку — благая кампанія.
Драўляныя ўсходні, лесвіца — абавязкова зрачыся сваіх намераў.
Дрожджы — хуткае ўзбагачэнне.
Дрот знайсці — перамагчы перашкоды; шукаць — нястача грошай; дратаваці або дратаваны гаршчок — шчасце ў сям'і.
Дружбантам (дружкай) быць — страта пасады або вялікая шкода ў гаспадарцы.
Друз, груз, руіны — тваё палажэнне палепшыцца.
Друк — многа звестак.
Друкар — неспадзяваная спадчына.
Друкарня — пачціўы, сумленны заробак.

ЗОРКА
СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

АДДАНЫ ПРЫЯЦЕЛЬ ДЗЯЦЕЙ

ДА 80-ГОДДЗЯ З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ

Ёсць у беларускай сталіцы Мінску месца, дзе з вялікай радасцю сустракаюць кожны нумар нашай газеты, „Зоркі". Гэта звычайная невялічкая прыватная кватэра чалавека, заслужанага педагога, які ўсё сваё жыццё прысвяціў працы з дзецьмі, выхоўванню ў іх любві да ўсяго роднага, сваёй мовы і культуры, а таксама вялікага пачуцця інтэрнацыяналізму, дружбы з народамі іншых краін.

Чалавек гэты — педагог, паэт і мастак у адной асобе — Сяргей Міхайлавіч Новік-Пяюн. Гэта да яго ў госці збіраюцца вось ужо многія гады дзеці з усёй ваколіцы, каб разам пагуляць, паспяваць, памаляваць, пачытаць цікавыя апавяданні і артыкулы з розных часопісаў. Клуб існуе ўжо 22 гады. Змяніліся дзеці, вырасла новае пакаленне, якое змяніла сваіх бацькоў у гэтым адзіным, як здаецца, ў свеце клубе ў прыватнай кватэры. Клуб прыняў сабе назву „Дружба-не-разлій-вадой". Якімі карыснымі справамі толькі не займаюцца тут дзеці? Нашыя чытачы найбольш ведаюць гэты клуб па карэспандэнцыі з нашай газетай. Дзеці з клубу „Дружба-не-разлій-вадой" у Мінску прысылаюць свае адрасы ў „Зорку", бо хочуць перапісвацца з нашымі чытачамі, прысылаюць свае апавяданні ў рубрыку „Вучнёўская творчасць", пішуць аб сваім жыцці.

Два гады назад клуб „Дружба-не-разлій-вадой" святкаваў свой 20-гадовы юбілей. „За 20 гадоў нашага існавання, — пісаў у пісьме да „Зоркі" заснавальнік і нязменны апякун клуба Сяргей Міхайлавіч Новік-Пяюн, — „Зорка" дапамагла наладзіць перапіску аж з 4-ма тысячамі сяброў з Польшчы. З ГДР у нас перапісваюцца дзеці з 1500 сябрамі, трохі менш з Балгарыяй і Венгрыяй".

27 жніўня Сяргей Міхайлавіч Новік-Пяюн святкуе сваё 80-годдзе. „Зорка" ад імя ўсіх чытачоў, а таксама працаўнікоў нашай рэдакцыі складае юбіляру самыя сардэчныя пажаданні здароўя і творчай працы, а таксама доўгіх-доўгіх гадоў сяброўства з дзецьмі.

Пазнаёмім цяпер нашых малых чытачоў з постаццю гэтага паважанага юбіляра.

* * *

Сяргей Міхайлавіч Новік-Пяюн нарадзіўся 27 жніўня 1906 года ў вёсцы Лявонавічы каля Нясвіжа. Скончыў гімназію якраз тады, калі па Заходняй Беларусі пракацілася высокая хваля абуджэння беларускай нацыянальнай свядомасці — амаль непісьменны, бедны беларускі народ масава ствараў незвычайную ў гісторыі іншых народаў арганізацыю — Беларускую рабоча-сялянскую грамаду. Людзі хацелі „людзьмі звацца", як пісаў Янка Купала, вырашаць аб сваёй долі, а на практыцы — збіраліся ў гурткі, каб вучыцца чытаць, спяваць свае родныя песні, стваралі народныя тэатры. Многа тады маладых адукаваных людзей уключылася ў гэты нацыянальны рух, каб несці ў глухія беларускія вёскі агеньчык асветы, культуры, свядомасці. Быў сярод іх і дваццацігадовы Сяргей Новік. Хутка стаў ён вядомы як паэт і мастак. Пад псеўданімамі Пяюн, Малады Дзядок і іншымі выходзілі яго творы і малюнкі. У 1927-31 гады выходзіў у Вільні часопіс для беларускіх дзяцей пад загалоўкам „Заранка". Галоўным рэдактарам яго была беларуская пісьменніца і грамадская дзячка Людвіка Войцікава (Зоська Верас). На старонках „Заранкі" ва ўсіх ле нумарах змяшчаліся вершы, апавяданні, п'есы, жарты і малюнкі Сяргея Новіка-Пяюна пад псеўданімам Малады Дзядок. У тыя ж гады выйшлі з друку асобнымі кніжачкамі для дзяцей яго п'есы „Ёлка Дзеда Мароза", „Цудоўная ноч", „Пакой у наймы".

Сяргей Новік-Пяюн у часы супрацоўніцтва з „Заранкай". Тады яму было 20 гадоў.

ЗАРАНКА

Арыгінальны загаловак дзіцячага часопіса „Заранка", які выходзіў у Вільні ў 1927-31 гадах.

Жыў у той час Сяргей Міхайлавіч ужо ў Цэнтральнай Польшчы, а не ў роднай вёсцы. Быў ён выселены туды па пастанове польскага санацыйнага суда за арганізаванне ў сваім асяроддзі тайнага навучання роднай мовы, за тое, што арганізаваў у роднай вёсцы тэатральны гурток, за тое, што любіў спяваць беларускія песні ды яшчэ іншых сваіх сяброў-спевакоў сабраў у гурт, каб спявалася мацней, прыгажэй. Створаны тады Сяргеем Новікам хор у роднай яго вёсцы Лявонавічы існуе па сённяшні дзень, гэта значыць, вось ужо 60 гадоў.

У 1929 годзе Сяргей Пяюн піша і складае музыку да сваіх „Зорачак", песні, якая стала вельмі папулярнай у Заходняй Беларусі. Многія лічылі яе народнай.

У гады гітлераўскай няволі Сяргей Новік-Пяюн трапляе спачатку ў Слонімскую турму, а потым у Калдычэўскі лагер смерці. „У лагеры я працягваў ствараць вершы і песні, — расказвае ў адным са сваіх пісем да мяне Сяргей Міхайлавіч. — Я „запісваў" у памяці, бо не было ані паперы, ані алоўка, ды каб і быў, пісаць было забаронена мне. Калі мяне вялі на расстрэл, партызаны выратавалі мяне, і тады я па памяці запісаў на паперу свае вершы-песні". Так паявіўся цыкл вершаў „Песні з-за кратаў".

Вось некалькі радкоў з верша „Прысяга", дзе паэт звяртаецца да сваёй маці-радзімы, роднай Беларусі:

Ты ж мяне ад маленства карміла
Хлебам з роднай любімай зямлі,
З крышталёвых крыніцаў паіла,
Што з-пад сэрца твайго паплылі.
. . . .
Тут я рос на вясковым раздоллі,
Ад бацькоў прыклад браў працаваць,
І ад птушак у лесе і ў полі
Я вучыўся тут песні спяваць.
Тут вучыў мяне бацька мой родны
Сваю мову любіць, шанаваць,
Сцерагчы гэты скарб нашы народны,
Яго ў крыўду нідзе не даваць.

Вершы, песні, складаныя ў думках, дапамаглі перажыць цяжкія гады, не страціць веру ў жыццё, у перамогу справядлівасці, дабра і міру на зямлі.

(Працяг на стар. 10)

Віктар Швед

ЗАГАРАЕ МАМА

Распранаецца матуля
На залітым сонцам пляжы.
А маленькая Ганулл
Нечакана маме кажа:

— Што рабіць ты будзеш, мама,
Як зняла ўжо і сарочку?
— Буду загараць таксама
Як усе тут на пясочку.

А дзяўчынка праз хвіліну
Зноў пытаецца ўжо з плачам:
— Ці гарэць ты ўжо павінна?
Я агню яшчэ не бачу.

ШТО КОЛЯ РАБІЎ У ШКОЛЕ

— Што рабіў у школе,
Мілы мой сынок?
— Мяне, — кажа Коля, —
Ставілі ў куток.

— Напэўна, ты ўрокаў
Не падрыхтаваў,
Таму, абібоку,
У кутку стаяў.

— Мама, я і тронікі
Не засумаваў.
Настаўнік да дошкі
Больш не выклікаў.

ЧАМУ ХОДЗІШ ТЫ З КІЁЧКАМ

Выйшаў дзедка з Васілёчкам,
Мноства ў іх усякіх спраў.
— Чаму ходзіш ты з кіёчкам? —
Унучак раптам запытаў.

— Растлумачу табе, дзетка,
Каб усё ты ведаць мог.
Калі быў ты малалетка,
Дык хадзіў на чатырох.

Калі акрыялі ногі —
Моцна стануў ты на дзвюх.
Прад табою ўсе дарогі,
Іх ты пройдзеш, мілы друг.

А калі ўжо, Васілёчку,
Састарэешся, тады
Падапрэш такім кіёчкам
Кволай старасці гады.

ГАЛАВА НЕ ВАРЫЦЬ

У школе на ўроку
Пачула Тамара:
— Твая, абібоку,
Галава не варыць.

Пайду запытаю
Мілую матулю:
Галава не варыць —
Гэта ж не каструля.

А дома Тамары
Матуля талкуе:
— Галава не варыць —
Розум не працуе.

ЧЭШУЦЬ ЯЗЫКІ ЖАНЧЫНЫ

— Вось жанчыны брэшуць,
брэшуць,
Аж здзіўляюся сама.
Языкі ўсё чэшуць, чэшуць,
Паратунку ім няма.

— Хіба хлусіш, мая мама, —
Адазваўся малы Сак. —
Грэбнеў за іх губамі
Я не ўгледжу аніяк.

Вісарыён Гарбук

НУ І НЯХАЙ!..

Працяг з папярэдняга нумара

Таня ніколі не ездзіла на веласіпедзе. Нават на трохколавым.

— Ты па чарзе націскай нагамі на педалі, — паўтараючы словы Аліка, казала Таня. — І веласіпед пакоціцца... Хочаш, пакажу?

Таня зняла Любачку з сядзення, асцярожна села на веласіпед, паставіла ногі на педалі. І раптам паехала па Алікаваму следу.

— А цяпер ты паспрабуй...

Але веласіпед у малой то каціўся назад, то крута паварочваў убок. Раптам Любачка пахіснулася і пачала падаць. Таня паспела падхапіць яе, але ўпала сама.

— Не баліць? Не выцялася? — ускочыўшы на ногі, спытала Таня. — Я ж цябе ўтрымала? Праўда ж, утрымала?!

— А я ўсё роўна ўпаду! — пахвалілася Любачка.

— Чаму?!

— Я заўсёды падаю!

— А вось і я, — нечакана з'явіўся Алік. — У цябе, Таня, калена ў крыві. Давай ёдам памажу!

— Ой, праўда! Гэта Любачка падала, я падхапіла і не ўтрымалася. — Таня глядзела на пунсовы струменьчык, які паволі цёк па назе.

— Ёдам? — успомніла яна. — Памаж, калі ласка!

Алік збегаў дадому, прынёс ёд і вату.

— Ды ты не бойся! Ну і дзівачка! Зараз усё пройдзе.

Таня моцна заплюшчыла вочы, так шчымела, так страшна было ад дотыку Алікавых рук, ад усяго, што здарылася.

— Вось і ўсё. Мігам зажыве!

Дадому Таня ішла радаснай, з подбегам, у падскоках. Яна заўсёды зайздросціла ўсім, у каго былі збітыя калені, локці ці хто насіў драпіны! Толькі ў яе ўсё абыходзілася без здарэнняў. А сёння і яна выявіла адвагу. Любачка ж магла зламаць ручку, ножку, а яна падхапіла яе і ўратавала. І сам Алік заліў ёй рану ёдам! Сапраўднае прызнанне адвагі!

Перад Таніным домам стаяла высокая чарэшня. Абіраць спелыя чарэшанькі звычайна лазіў бацька. Таня і маці тады стаялі воддаль і пазіралі ўгору. Маці раз-пораз паўтарала:

— Асцярожней! Глядзі не сарвіся!..

...Цяпер, заміраючы ад захаплення і страху, Таня падскочыла, ухапілася за ніжнюю галіну і, чапляючыся нагамі за ствол, узлезла на чарэшню.

„І зусім не страшна!.."

Адпачыла, пералезла вышэй на галіну і таксама пасядзела.

Памалу дзяўчынка забралася так высока, што апынулася вышэй страхі. Агледзелася навокал, залюбавалася блакітам неба. Усё было незвычайным. Яна зірнула ўніз, і ў яе дыханне перахапіла.

— Вось каб убачыў Алік...

Огромное небо, огромное небо,
Огромное небо — одно на двоих, —

раптам заспявала Таня, і адразу знік страх. Яна спявала, і ёй здавалася, што голас яе чуюць ластаўкі ў небе, сяброўкі, тата з мамай, Алік з Любачкай і далёкі горад з песні. Усе, усе!

„Зараз мама прыйдзе. А я тут! Няхай сама ўбачыць!" — сказала сабе дзяўчынка.

— Таня, дзе ты? — з адчыненага акна пачуўся голас таты. — Чую, спяваеш. Зайшоў у дом — нідзе няма.

— Я тут! Тут! — закрычала Таня.

— Ого! — падняўшы галаву ўгору, толькі і сказаў бацька.

— Тут так хораша! Лезь да мяне!..

— Ты асмелілася ўзлезці на дрэва? — тата выйшаў з хаты. — Табе памагчы злезці?

— Я сама!

Таня асцярожна пачала злазіць. На ніжняй галіне яе падхапіў бацька і пасадзіў побач з сабой на лаўчыцы.

— Ведаеш, тата, я распраграмавалася... Так-так: распраграмавалася! Я сама цераз канаву скокнула! І на веласіпедзе пракацілася! Зірні, як я каленца пабіла! Ой, хоць бы яно не так хутка зажыло! Я малую ратавала, тата.

— Гэта добра, што ты яе ратавала! — пахваліў тата.

Таня глыбока ўздыхнула, памаўчала і пацiху спытала:

— А яшчэ, татка, сказаць табе нешта?

— Скажы.

— Усё-ўсё?

— Вядома, усё.

— Я з Алікам пасябравала. Ён харошы хлопчык. Я сама не спадзявалася. У яго сястрычка ёсць. Пацешная-пацешная!.. Тата, а словы ў песні можна пераробіць? Каб героі не гінулі? — раптам спытала Таня.

— Думаю, можна.

— Ой, як гэта будзе хораша! — узрадавалася дзяўчынка. — Тата, давай будзем разам спяваць!

(Працяг са стар. 9)

АДДАНЫ ПРЫЯЦЕЛЬ ДЗЯЦЕЙ

Цяпер Сяргей Новік-Пяюн з'яўляецца аўтарам некалькіх зборнікаў. Два гады таму выйшла з друку кніга вершаў „Заўсёды з песняй". Гэтымі днямі (маем надзею, што паспее якраз пад юбілей) выходзіць новая кніжка „Зорачкі ясныя".

Сёння Сяргей Міхайлавіч, нягледзячы на гады і слабое здароўе, кожную вольную хвіліну аддае творчасці і дзецям. Яго мастацкая душа дзлей спявае аб роднай прыродзе, радзіме, а для маладых — гэта чалавек з гісторыі беларускага станаўлення, адзін з той палымянай плеяды маладых, што неслі ў народ дарагое цяпельца роднага слова.

Яніна Чэрнякевіч

САМАЕ, САМАЕ...

...Самае доўгае ў свеце імя — жаночае — на Гавайскіх астравах, у якіх толькі зычных 65 літар.

...Самую кароткую геаграфічную назву мае французскае сяло „І", а самую доўгую — сяло ў Новай Зеландыі. Яна складаецца з 85 літар.

...Самы доўгі на Зямлі мост быў закончаны ў паўночна-заходняй частцы Венесуэлы. Мост праходзіць над возерам Маракайба, даўжыня яго 9 кіламетраў.

...Самы старажытны дыван, вядомы сёння, сатканы ў V стагоддзі да н.э. Знайшлі яго ў 1949 годзе пры раскопках Пазарыкскага кургана ў высакагорным Алтаі. Каля 2.500 гадоў праляжаў ён у вечнай мерзлаце, дзякуючы чаму аказаўся амаль не пашкоджаным. Цяпер дыван захоўваецца ў Ленінградскім Эрмітажы. Выраблены ён з авечай воўны.

...Самы вялікі ў свеце ліст шкла быў зроблены ўмельцамі французскай фірмы „Сен Габен" у сакавіку 1958 года. Плошча яго паверхні раўнялася 50 квадратным метрам.

...Самы вялікі чыгуначны вакзал знаходзіцца ў Нью-Йорку. Ён двухпавярховы, па першым паверсе праходзяць 26 пуцей, на другім — 41.

Вясёлы куточак

* * *

Сустрэліся два аўстралійскія туземцы.

— Чаго ў цябе такі гузак на лбе?

— Гэта я зрабіў сабе новы бумеранг, а стары хацеў выкінуць...

* * *

— Тата, я зарабіў грошы!

— Як?

— Ты ж казаў, што як на чацвёрку напішу дыктоўку, дык дасі 50 злотых!

* * *

— Скажы мне, Пеця, як трэба ўбіць гвоздзь у дошку, каб па пальцы не ўдарыць?

— Трэба каб гвоздзь трымаў нехта іншы.

* * *

Дзядзька Міхась вярнуўся з Іспаніі і расказвае аб сваіх прыгодах там.

—У Мадрыдзе сяджу я ў сталоўцы. Хачу заказаць кавалак ялавічыны з грыбамі. Але па іспанску сказаць не ўмею. Ну, думаю, я лепш намалюю. Намаляваў я на лістку паперы быка і грыб.

— Ну і што, зразумелі цябе?

— Як зразумелі так зрабілі. Далі мне білет на бой быкоў і падсолнух.

* * *

— Тут у вёсцы, — расказваюць новапрыехаўшаму госцю на кэмпінг суседзі, — усіх нас раніцай будзіць певень.

— Дык скажыце вашаму пеўню, каб мяне раней дзесятай гадзіны не будзіў, — адказвае навічок.

ПАЗНАЁМІМСЯ

* * *

БССР, 220036, г. Мінск-36, пер. Мацвееўскі, 12, кв. 5. Дзіма Жданоўскі, 3 клас.

* * *

БССР, 220036, г. Мінск-36, пер. Мацвееўскі, 8, кв. 1. Андрэй Рэзнік, 3 клас.

* * *

БССР, 230036, вул. К. Лібкнехта, 98, кв. 13. Света Размысловіч, 3 клас.

* * *

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. К. Лібкнехта, 98, кв. 62. Іна Каток, 3 клас.

* * *

БССР, 220060, г. Мінск-60, вул. Р. Люксембург, 116, кв. 148. Іра Цэлікова, 4 клас.

* * *

БССР, 220060, г. Мінск-60, вул. Р. Люксембург, 116, кв. 59. Наташа Ліскова, 4 клас.

* * *

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Волаха, 9, к. 2, кв. 31. Лада Баравец, 3 клас.

* * *

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Волаха, 15, кв. 27. Наташа Чарняўская, 6 клас.

* * *

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. К. Лібкнехта, 96, кв. 57. Лена Траханава, 3 клас.

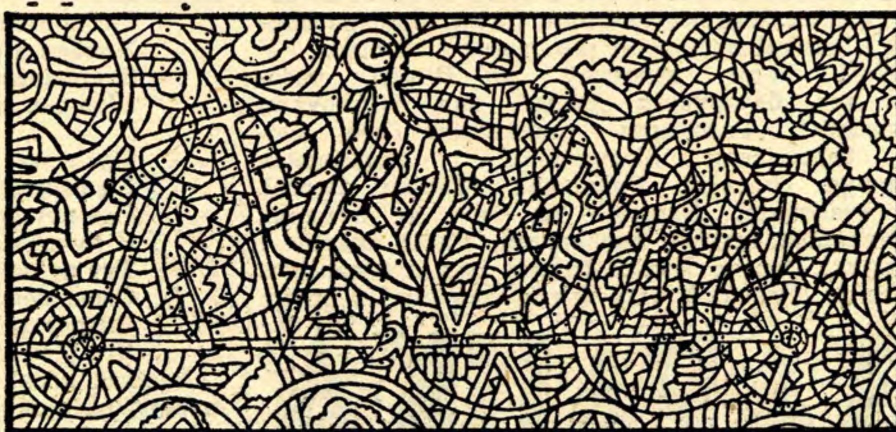
* * *

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. К. Лібкнехта, 86, к. 2, кв. 16. Лена Гольдман, 3 клас.

* * *

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Р. Люксембург, 90, кв. 44 Лена Зізікава, 2 клас.

-А-Д-Г-А-Д-А-Н-К-А-

Замалюй палі, азначаныя кропачкамі. Што выйшла ў цябе на карцінцы?

Адрас рэдакцыі: „Зорка" 15-950 Białystok, ul Wesołowskiego 1.

Piątek 22.08 — 8.55 Domator. 9.00 Teleferie najmłodszych. 9.30 Kino Teleferii „Urwisy z doliny Młynów". 10.00 DT. 10.10 Kronika XIII Ogólnopolskiej Spartakiady Młodzieży. 10.20 Film dla II zmiany „List do redakcji" (3) — prod. bułg. 11.30 Savoir vivre, czyli jak się zachować — Na kółkach. 11.50 Janusza Czecza przygody z przyrodą (5) — „Holenderska przygoda". 12.15 Saga rodzinna — „Ród Marcionich" — film prod. pol. 16.40 Pr. dnia. 16.45 Nie tylko dla oszczędnych — pr. publ. 17.15 Teleexpress. 17.30 Studio Lato. 18.50 Wystąpienie ambasadora Rumunii. 19.00 Zajęcza nocka. 19.30 DT. 20.00 Monitor Rządowy. 20.30 XXIII Międzynar. Festiwal Piosenki Sopot-86. 21.30 DT. 21.50 Międzynar. Festiwal Piosenki Sopot-86. 23.25 „List do redakcji" (3) — film prod. bułg. 0.30 DT.

Sobota 23.08 — 8.25 Pr. dnia. 8.30 Tydzień na działce. 9.00 Kino Teleferii „Domek na prerii". 9.40 Film dok. 10.00 Kronika XIII Ogólnopolskiej Spartakiady Młodzieży. 10.30 DT. 10.40 Stare, nowe, najnowsze. 12.10 Bariery — pr. publ. 12.40 Tel. Koncert Życzeń dla honorowych krwiodawców. 13.10 Radar — wojsk. magazyn film. 13.25 Tel. film dok. 13.55 Ocalić od zapomnienia — Kilka prawd o odnowie lubelskiej Starówki. 14.30 Militaria, obronność, nowoczesność — „Dzień na lotnisku". 15.00 DT. 15.05 Antologia Dramatu Powszechnego. Oskar Wilde — „Brat marnotrawny". 16.30 Kram — magazyn konsumenta. 17.10 Tel. Lista Przebojów Muzyki Poważnej nr 6. 17.55 Los. Dużego Lotka. 17.45 Skarbiec. 18.30 Tel. Klub Młodych „Promocje". 19.00 Dobranoc. 19.10 Z kamerą wśród zwierząt. 19.30 DT. 20.00 XXIII Międzynar. Festiwal Piosenki Sopot-86. 21.30 7 dni na świecie — pr. publ. 21.40 DT. 21.50 XXIII Międzynar. Festiwal Piosenki Sopot-86. 23.50 Kino nocne „Tajemnica" — film prod. franc.

Niedziela 24.08 — 7.10 TTR — s. II Zajęcia wakac. — Przechowywanie ziemniaków. 7.30 TTR — s. IV Zajęcia wakac. — „Higiena w gospodarstwie wiejskim". 7.50 Po gospodarsku — magazyn spraw wiejskich. 8.15 Tydzień. 8.55 Pr. dnia. 9.00 Kino Teleferii „Lisek Vuk" — film anim. prod. węg. 10.10 Zajechał wóz do Olesna cz. 1. 10.30 DT. 10.35 „S.O.S. z gór, lasów i łąk" — film dok. 11.25 „Zawód oficer śledczy" — serial radz. (2). 12.35 Zajechał wóz do Olesna (2). 13.05 Siedem Anten. 13.50 Tel. Koncert Życzeń. 14.35 Kraj za miastem „Temat na balladę" — ciąg dalszy. 15.00 DT. 15.05 Tel. film dok. „Pojezierze Brodnickie". 15.25 Zajechał wóz do Olesna. 16.00 Lato w Studiu (1). 18.20 Antena. 19.00 Wieczorynka. 19.30 DT. 20.00 „Powrót do Edenu" (15). 20.50 Pegaz. 21.40 Publ. Międzynar. 22.10 Sportowa Niedziela. 22.45 Magenia. 23.15 DT.

Poniedziałek 25.08 — 17.10 Pr. dnia. 17.15 Teleexpress. 17.30 Studio Lato. 19.00 Zajęcza nocka. 19.30 DT. 20.00 Rozmowa na telefon (1). 20.15 Letni Przegląd Teatru TV Jan Drda — „Zapomniany diabeł". 22.40 DT. 23.00 Rozmowa na telefon (2).

Wtorek 26.08 — 8.55 Domator. 9.00 Teleferie TDC „Podniebne wakacje". 9.25 Kino Teleferii „Dżokej Monika" (16 — ostatni) — film NRD. 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany: „Zaginął bez śladu" (5) — serial ang. 11.00 Z myślą o zimie. 11.15 Poradnik domatora. 11.30 Na leżaku i w fotelu. 11.40 Terra „X" „Ślady gigantów" (6). 17.00 Pr. dnia. 17.05 PZU informuje. 17.15 Teleexpress. 17.30 Studio Lato. 19.00 Zajęcza nocka. 19.30 DT. 20.00 Publicystyka. 20.15 „Zaginął bez śladu" cz. 5 — serial ang. 21.05 DT. 21.25 Tel. Inf. Wyd. 21.40 Studio Sport. 23.10 DT.

Środa 27.08 — 8.55 Domator. 9.00 Teleferie TDC Krąg. 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany — „Jastrzębia wieża". 11.35 Wędkarstwo dla począt. 11.45 Zioła, ziółka. 11.55 Zielono nam. 12.10 Gotujemy na urlopie. 12.20 Encyklopedia Tatrzańska „O zbójniku Janosiku" (2). 12.35 „Tana" — film dok. prod. RFN. 17.10 Pr. dnia. 17.15 DT. 17.30 Losowanie Ex. i Super Lotka. 17.40 Studio Lato. 19.00 Zajęcza nocka. 19.30 DT. 20.00 Publ. 20.15 Studio Sport — trans. z M.E. w l.a. z RFN. 21.40 Żniwa 86. 21.50 DT. 22.15 „Jastrzębia wieża" — film fab. prod. CSRS. 23.35 DT.

Czwartek 28.08 — 8.55 Domator. 9.00 Kino Teleferii: „Ałpamys idzie do szkoły" — radz. film fab. 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany „Mały pitaval wielkiego miasta". 11.05 Szkoła dla rodziców. 11.20 Dziękuję, nie palę. 11.30 Wakacyjna apteczka. 11.45 Bliżej siebie. 12.00 W kręgu dom. ogniska. 12.20 Historia najbliższa „W obronie pokoju". 16.50 Pr. dnia. 16.55 Poligon. 17.15 Teleexpress. 17.30 Studio Lato. 19.00 Zajęcza nocka. 19.30 DT. 20.00 Publ. 20.15 „Mały pitaval wielkiego miasta". „Kochanek" — serial prod. CSRS. 21.10 DT. 21.30 Studio Sport — Mistrzostwa Europy w L.a. 22.45 Wiadomości.

Bielsk Podl. Goście z Galaktyki Arkana — czes. 25—27. Inne spojrzenie — węg. 28—29. Dreszcze — pol. 30—31.

Czeremcha Braterstwo krwi — węg. 27. Całe życie Zachara — radz. 30—31.

Czyże Święto przebiśniegu — czes. Akcja „Salamandra" — rum. 27—31.

Hajnówka Za siedmioma morzami — NRD 25—30.

Michałowo Kapitan Hajduków — rum. 26—28.

Mielnik Karatecy z kanionu Żółtej rzeki — chińsk. 27—31.

Milejczyce Znachor — pol. Mężczyzna w peruce — NRD 27—31.

Nurzec Fortepian w powietrzu — węg. 27. Motyle — pol. 28—29.

Orla Roman i Magda — pol. Zapis zbrodni — pol. 27—31.

Rajsk Podróże pana Kleksa — pol. Zazdrość i medycyna — pol. 27—31.

ШТО? ДЗЕ? КАЛІ?

Дзень	Стыль		Святы, імяніны		Сонца	Месяц
	новы	стары			усх.-зах	усх.-зах
нядзеля	24	11	**Бартламея, Ежага**	**Фёдара, Сасанны**	5.33-19.43	21.15-11.06
панядзелак	25	12	Людвіка, Луізы	Фоція, Аляксандра	5.35-19.40	21.29-12.23
аўторак	26	13	Мар'і, Зефірыны	Максіма, Ірынея	5.36-19.38	21.46-13.39
серада	27	14	Юзафа, Калясанта	Феадосія, Міхея	5.38-19.36	22.09-14.53
чацвер	28	15	Агнешкі, Патрыцыі	*Успенне ПДМ*	5.40-19.34	22.42-16.03
пятніца	29	16	Яна, Сабіны	Дзяміда, Якіма	5.41-19.32	23.28-17.03
субота	30	17	Ружы, Шчэнснага	Алімпія, Паўла	5.43-19.29	0.27-17.52

ГАДАВІНЫ

230 год таму назад

29.8.1756 г. нар. польскі астраном, матэматык, філасоф-асветнік Ян Снядэцкі (пам. 21.9. 1830 г.), даследаваў Сонца, Месяц, адкрыў малую планету Палас, аўтар шэрагу прац, у тым ліку пра М. Каперніка, дырэктар Кракаўскай і Віленскай астранамічных абсерваторый, рэктар Віленскага універсітэта.

130 год таму назад

27.8.1856 г. нар. украінскі пісьменнік, вучоны, грамадскі дзеяч Іван Франко (пам. 28.5. 1916 г.), аўтар славутага верша „Вечны рэвалюцыянер" (1882), паэм „Іван Вішэнскі" (1900), „Майсей" (1905); аповесцей „Барыслаў смяецца" (1882), „Захар Беркут" (1883) і інш., прац па гісторыі літаратуры і культуры ўкраінскага народа.

85 год таму назад

28.8.1901 г. у мястэчку Белавежа нарадзіўся генерал Людовага Войска Польскага, Герой Савецкага Саюза (1943) Аляксандр Вашкевіч (загінуў 26.4. 1945 г.).

50 год таму назад

28.8.1936 г. нар. беларускі паэт і грамадскі дзеяч Генадзь Бураўкін, першыя вершы надрукаваў у 1952 г., першы зборнік вершаў „Майская просінь" (1960), аўтар кнігі прозы „Тры старонкі легенды" (1971), сцэнарыяў некалькіх фільмаў: „Апаленая памяць" (1975), „Падарожжа па Беларусі" (1976) і інш. Старшыня Дзяржаўнага камітэта Беларускай ССР па тэлебачанню і радыёвяшчанню.

40 год таму назад.

25.8.1946 г. нар. беларускі паэт Алег Салтук, першыя вершы апублікаваў у 1964 г., першы зборнік вершаў „Пачатак дня" (1974), журналіст.

ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ У „НІВЕ"

Віктар Рудчык аб паездцы ў БССР ● Што новага ў справе пабудовы Беларускага ліцэя ў Гайнаўцы, піша Вера Леўчук, а аб тым, як гродзенскія піянеры пасябравалі з Беластокам, — Яніна Чэрнякевіч ● На мяжы — зноў Алесь Барскі ● Сакрат Яновіч аб 80-ай гадавіне „Нашай долі", Міра Лукша аб сёстрах Польскага Чырвонага крыжа, а Аўрора пра блуднага сына ● Сэрцайка ● Беларуская кухня ● Слухаем і спяваем песню „Знай, што ты беларус" ● Соннік ● „Зорка"

(Працяг са стар. 7)

АДГАЛОСКІ

кола Гайдук у беларускай радыёперадачы выказваўся аб „Ніве". Сказаў, між іншым, што „Ніва" замнога этнаграфічная, замнога ў ёй фальклору, залагодная ў крытыцы некаторых начальнікаў, сцвердзіў, што „Ніву" трэба „вастрыць". Нават абяцаў, што „Ніву" будуць „вастрыць".

Не згаджаюся, што „Ніва" замнога этнаграфічная і замнога ў ёй фальклору. Адкуль перастаў пісаць Алесь Барскі аб колішнім багатым беларускім фальклоры, то яго ў „Ніве" амаль няма. Аб фальклоры абавязкова трэба пісаць і то як найбольш. Запісваць успаміны старэйшых людзей з розных вёсак. Пісаць пакуль не позна бо адыходзяць ад нас старэйшыя людзі, а разам з імі фальклор. Фальклор паволі занікае не толькі ў беларусаў, але і ў іншых народаў. Этнаграфіі таксама не замнога. Трэба пісаць аб усіх беларускіх вёсках, а ў этнаграфічным акенцы паказваць здымкі найстарэйшых будынкаў у гэтых вёсках.

„Ніва" напэўна залагодная ў крытыцы начальнікаў, якія прыносяць страты дзяржаве і грамадству. Але не толькі „Ніва", усе газеты залагодна трактуюць гэтую справу. Начальнікі гэтай крытыкі не баяцца і ўнічым яна ім не шкодзіць. Толькі шэрыя грамадзяне адчуваюць гэта на сабе. Разбудаваная бюракратыя нічога добрага людзям не дае. Але „вастрыць" „Ніву" і другія газеты трэба. **Аўрора**

МУЗЕЙНЫ ФОНД

Грамадскі камітэт пабудовы Музея помнікаў беларускай культуры праводзіць збор грошай на пабудову музея. Ахвяраванні трэба дасылаць на адрас:

Bank Spółdzielczy w Hajnówce Nr Konta 905217 1922 132

У замежнай валюце: Narodowy Bank Polski I Oddział w Białymstoku nr rachunku walutowego 5018 24325 151 6787

Спісак чарговых ахвяравальнікаў:

520. Працаўнікі Раённага калектыву сельскагаспадарчых парад у Гайнаўцы — 6900 зл.
521. Гмінная ўправа ў Мілейчыцах — 20000 зл.
522. Працаўнікі партыйнага апарата з Раённага асяродка партыйных работ у Сямяцічах — 3800 зл.
523. Беларускі хор у Меляшках гм. Гарадок — 1000 зл.

Дзякуем.

Паведамляем таксама, што цэнтры збірання экспанатаў для музея знаходзяцца ў наступных месцах:
у Пачатковай школе ў Рыбаках, гміна Міхалова,
у будынку былога ПЗГС у Гайнаўцы,
у клубе БГКТ у Бельску, вуліца Міцкевіча 50/54,
у клубе БГКТ у Гайнаўцы, вуліца Вызвалення 6,
у Гмінным камітэце ПАРП у Мілейчыцах,
у Саколцы, вуліца Варынскага 1,
у ГП БГКТ у Беластоку, вуліца Варшаўская 11.

Чакаем экспанатаў або інфармацыі аб месцы іх знаходжання

Наш адрас: Społeczny Komitet Budowy Muzeum Zabytków Kultury Białoruskiej, 17-200 Hajnówka, ul. Wyzwolenia 6. Тэлефон 28-89.

Ніва

Орган Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства. Рэдагуе калектыў: Вера Валкавыцкая, Георгій Валкавыцкі (галоўны рэдактар), Мікалай Гайдук (намеснік галоўнага рэдактара), Валянціна Жэшка (карэктар), Міраслава Лукша, Яўгенія Палоцкая (кіраўнік канцылярыі), Уладзіслаў Петрук (мастак), Віктар Рудчык, Марыя Федарук (машыністка), Міхал Хмялеўскі, Яніна Чэрнякевіч, Але Чэчуга (сакратар рэдакцыі), Сакрат Яновіч (тэхнічны рэдактар)

АДРАС РЭДАКЦЫІ:

„Niwa"
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok skr. poczt. 149
tel. 232-41

Wydawca Białostockie Wydawnictwo Prasowe. 15-950 Białystok, ul. Wesołowskiego 1.

Druk Białostockie Zakłady Graficzne w Białymstoku. Cena prenumeraty kwart. 104 zł; półr. 208 zł; rocznej 416 zł.

WARUNKI PRENUMERATY:

1. dla osób prawnych — instytucji i zakładów pracy:
   - instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miastach wojewódzkich i pozostałych miastach w których znajduje się siedziba Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" zamawiają prenumeratę w tych Oddziałach:
   - instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" i na terenach wiejskich opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli;
2. dla osób fizycznych — indywidualnych prenumeratorów:
   - osoby fizyczne zamieszkałe na wsi i w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli.
   - osoby fizyczne zamieszkałe w miastach — siedzibach oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych nadawczo-oddawczych właściwych dla miejsc zamieszkania prenumeratora. Wpłaty dokonują używając „blankietu wpłaty" na rachunek miejscowego Oddziału RSW „Prasa-Książka-Ruch"
3. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch" Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw ul. Towarowa 23, 00-953 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie Nr 1153-201045-139-11. Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę pocztą zwykłą jest droższa od prenumeraty krajowej o 50 proc. dla zleceniodawców indywidualnych i o 100 proc. dla zlecających instytucji i zakładów pracy

Termin przyjmowania prenumeraty na kraj i za granicę:
- do dnia 10 listopada na I kwartał, I półrocze roku następnego oraz cały rok następny,
- do dnia 1 każdego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty roku bieżącego

Zam. 1349/86 r. Nakład 3.400 egz. R-3

СЛУХАЙЦЕ І СПЯВАЙЦЕ

Змяшчаем словы песні, якую вы пачуеце ў беларускай перадачы па Беластоцкаму радыё ў суботу 23 жніўня а 18-й гадзіне.

ШТО ЗА МЕСЯЦ, ШТО ЗА ЯСНЫ?

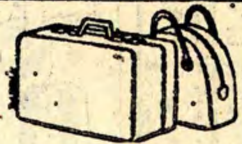
Што за месяц, што за ясны, —
Уночы свеціць, а ўдзень не,
Што за міленькі дружочак, —
Калі прыйдзе, калі не.

Усе людзі, людзі кажуць,
Усе людзі гавараць:
— Сорам, дзеўка, сорам, красна,
Позна звечара гуляць.

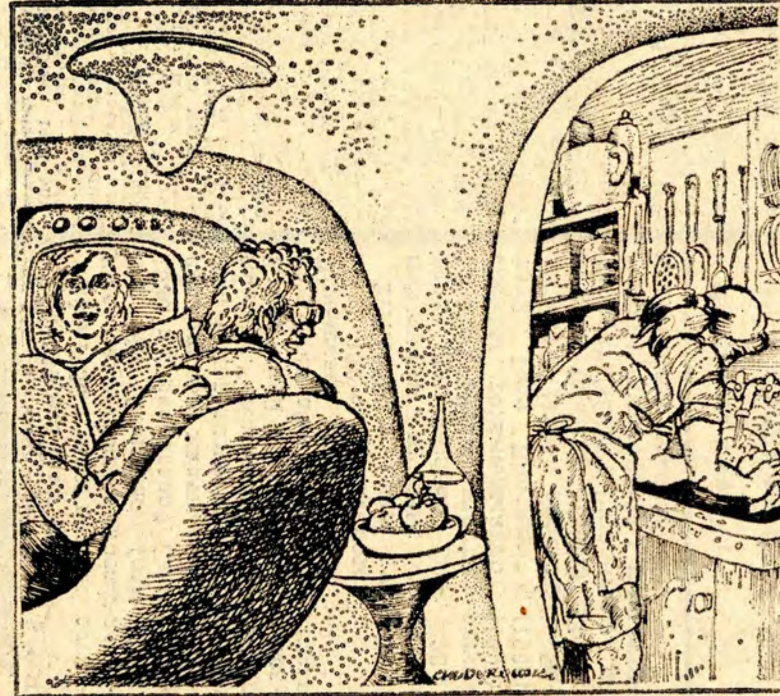
Дзяўчыначцы кепска стала,
Стала плакаць ды ўздыхаць,
Хлапчыноньку шкода стала,
Стаў дзяўчынку суцяшаць.

— Не плач, дзеўка, не плач, красна,
Прыйду ў госці да цябе,
Разгарыцца кроў гарача —
Вазьму замуж за сябе.

НІЎКА

— 2000 год, а ў цябе ўсё тыя самыя праблемы.

ЯК ЯГО ЗВАЦЬ?

— Як цябе зваць, мой хлопча?

— А так, як майго тату.

— А тату ж як?

— А так, як мяне.

— Ну, дык скажы, як цябе клічуць, калі час есці?

— О, мяне есці клікаць не трэба, я першым прыходжу.

ВЫШЭЙШАЯ СФЕРА

У тэатры пані Задрыпкоўская шэпча мужу:

— Казя, глядзі! Гэты тып ля цябе спіць.

— І што з гэтага? — бурчыць пан Задрыпкоўскі. — Ці ж гэта прычына для таго, каб будзіць мяне!

ЯК ПЯТРО АЖАНІЎСЯ

Сустрэліся два сябры.

— Ты ведаеш, Пятро ажаніўся!

— А ты не ведаеш як, — з разліку ці па любві?

— Жонку ўзяў з разліку, а грошы па любві.

МІМА

— Прашу прабачэння, — звярнуўся ў ліфце малады чалавек да прыгожай дзяўчыны, — але я праз вас страціў спакой. Калі б вы ведалі, як я пакутую. Цэлымі начамі я хаджу па пакоі, як цень...

Дзяўчына апусціла вочы.

— Было б лепш, калі б вы ўсё гэта сказалі майму бацьку.

— Як?! Дык гэта ён уключае па начах праклятЫ магнітафон?!

Маятнік і рады быў бы не хістацца, але становішча абавязвае.

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

— Як выдаюцца кнігі сучасных класікаў?

— Залежна ад пасады. Чым вышэйшая пасада, тым цвярдзейшая вокладка.

*

Датчаніна, які адпачываў летам у глухой вёсцы, пачаставалі самагонкай. Выпіўшы чарку, ён паблядне́ў, пазелянеў і, з цяжкасцю пераводзячы дух, спытаў:

— Колькі ж градусаў у гэтым зеллі?

— Наконт градусаў, — сказаў гаспадар, — не ведаю. Але адной бутэлькі хапае на дванаццаць боек і адно забойства...

*

— Дарагі, ты будзеш вельмі мною задаволены. Я тры разы праехала на чырвонае святло, і ні разу мяне ніхто не аштрафаваў. На сэканомленыя грошы я купіла сабе тры новыя капялюшыкі.

МІНІВЕРШЫ

Як піў, казаў ён: „Будзь здароў!"
Цяпер — ні дня без дактароў.

* * *

Піў на святы і з палучкі
І вось так дайшоў да ручкі.

Я. Кудзеля

НОВАЯ ФОРМА АПЛАТЫ

Ля касы раптам гумарыст
Збялеў, нібы паперы ліст,
Бо заплацілі памылкова
Паўсмешна, а не парадкова.

М. Карун

З „Весніка Задрыпоніі"

ЯК СЯБЕ ПАВОДЗІЦЬ

(тэст)

Ці павінен джэнтльмен лічыць сябе адзінокім, калі ў яго толькі адна дама?

Ці павінен джэнтльмен бараніць даму ад самога сябе?

Ці павінен джэнтльмен праводзіць даму з гасцей, калі ён у гасцях у дамы?

Калі вы адказалі на ўсе пытанні, значыць, вы джэнтльмен, а калі не на ўсе, значыць, вы дама.

Пара абедаць!

— Любая, хачу цябе парадаваць: я кінуў курыць.

Курёзы

І ТУТ ТОЕ Ж САМАЕ!..

Перад Богам, як некаторыя цвердзяць, — усе роўныя. Але жыццё абвяргае гэту, пачэрпнутую з невераго́дных крыніц, інфармацыю, жыццё сведчыць, што нават сярод тых, хто быццам бліжэй ад нас з вамі да Бога прымасціўся, роўнасць не дужа ў модзе... Амерыканскі цэнтральны савет цэркваў апублікаваў даныя пра заробкі свяшчэннаслужыцеляў. Выяўляецца, што жанчыны, якія займаюць усялякія пасады ў царкоўнай іерархіі, атрымліваюць па 20-30 працэнтаў менш, чым мужчыны.

ГЛЕДЗЯЧЫ НА ПАЛІТЫКУ...

Дробнага паштовага мюнхенскага службоўца Альфонса К. раптам звольнілі з пасады. Колішні прыймальнік пасылак успрыняў гэта не толькі як няшчасце, а і крыўду для сябе і, абурыўшыся, звярнуўся са скаргай да міністра поштаў Федэратыўнай Рэспублікі Германіі.

Лаводзячы, што ён пацярпеў нізашто, К. пішa, што ніколі не належаў да камуністычнай партыі, ніколі не браў удзелу ў маршах міру, а ўсяго толькі прысвоіў 15000 марак казённых грошай. Але ж гэта — не палітыка! І сапраўды, гледзячы на палітыку — ён беззаганны чалавек!

Калі вы знайшлі з незнаёмым чалавекам супольную мову, агляніцеся, ці вы не ў буфеце.